

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POMOC OBĚTEM TRESTNÉHO ČINU

Autor práce: Hedvika Peterková

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PETERKOVÁ, H. *Pomoc obětem trestného činu : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2019. 66 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: oběť, trestný čin, viktimologie, pachatel, pomoc obětem, domácí násilí, sexuální zneužití, stalking.

Bakalářská práce se zabývá problematikou pomoci obětem trestných činů. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy a taktéž přiblíženy subjekty, které se věnují pomoci obětem trestných činů. Praktická část má formu řízeného rozhovoru, který byl veden s pracovníci Bílého kruhu v Českých Budějovicích. Součástí je i dotazník, který mapuje informovanost laické veřejnosti, která je zastoupena náhodným výběrem občanů čtyř věkových kategorií. Zjištěné výsledky přiblížily, jaká je informovanost veřejnosti o možné pomoci obětem a jak lze snížit počet neohlášených trestných činů.

ABSTRACT

PETERKOVÁ, H. *Criminal Act Victim Care : Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2019. 66 p. Supervisor : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: victim, crime offence, victimology, offender, victim help, domestic violence, sexual abuse, stalking.

The bachelor thesis deals with the topic of helping victims of criminal offence. The theoretical part explains the basic terms and also includes the description of the subjects involved in the process of helping the victims of criminal offence. The practical part is in the form of a guided interview with an employee of Bílý kruh bezpečí in České Budějovice and a questionnaire, that map the awareness of the lay public represented by randomly chosen people of four age categories. The findings revealed to what extent the public is aware of the possibilities in the process of helping the victims as well as possibilities how to reduce the number of unreported crimes.

Obsah

Úvod	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Pojem oběť trestného činu	11
2.1 Poškozený x oběť	12
2.2 Viktimologie.....	13
2.2.1 Viktimologický výzkum a jeho limity.....	14
2.3 Viktimnost a viktimizace.....	15
2.4 Důsledky viktimizace	16
2.5 Reviktimizace	17
2.6 Typologie obětí a pachatele.....	18
3 Domácí násilí	20
3.1 Formy domácího násilí.....	22
3.2 Pojem agrese a strach	22
3.3 Psychoterapie.....	23
3.4 Charakteristika pachatele domácího násilí.....	24
3.4.1 Fenomén Jekylla a Hyda.....	24
3.4.2 Rizikový muž.....	25
3.4.3 Riziková žena	25
3.5 Posttraumatická stresová porucha	26
3.6 Sexuální zneužití v dětství.....	27
3.6.1 Charakteristika obětí zneužití.....	28
3.6.2 Prevence sexuálního zneužívání dětí.....	28
4 Pomoc obětem trestného činu	29
4.1 Zákon o obětech trestných činů.....	31
4.1.1 Srovnání legislativy České republiky s legislativou Slovenské republiky	32
4.2 Možnosti pomoci týraným ženám	33

4.3	Bezpečnostní plán pro oběti	33
4.4	Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím	34
5	Stalking	37
5.1	Oběti stalkingu	37
5.1.1	Spirála stalkingu	37
5.2	Řešení případů stalkingu	38
6	Organizace pomáhající obětem trestných činů	39
6.1	Acorus, z. ú.	39
6.2	Rosa – centrum pro týrané a osamělé ženy	40
6.3	Bílý kruh bezpečí.....	40
6.4	Magdala	40
6.5	proFem o.p.s.	41
7	Praktická část	42
7.1	Cíl praktické části	42
7.1.1	Stanovení předpokladů	42
7.2	Použité metody a techniky	42
7.3	Popis zkoumaného vzorku.....	43
7.4	Řízený rozhovor s pracovníci Bílého kruhu bezpečí České Budějovice 43	
7.5	Výsledky dotazníkové šetření a jejich interpretace	49
	Závěr.....	56
	Seznam použitých zdrojů	58
	Seznam zkratk	61
	Seznam tabulek a grafů	62
	Přílohy	63

Úvod

Téma bakalářské práce jsem věnovala pomoci obětem trestných činů. Práce se zabývá zejména problematikou domácího násilí, které je celosvětově velmi rozšířené. Probíhá za zavřenými dveřmi, a tak je mnohdy neprokazatelné a cizím očím neviditelné. Toto téma jsem si vybrala proto, že se čím dál více setkávám v mém nejbližším okolí s tímto negativním jevem, a tudíž jsem se začala zajímat o všechny možné a dostupné formy pomoci, které v České republice mají oběti k dispozici, ale často o těchto možnostech ani neví. Pro okolí je domácí násilí často neviditelné, protože se oběti o svých problémech bojí svěřovat, mnohdy ani nevědí, na koho se obrátit. Osoby také mají špatné zkušenosti s tím, že se od svého nejbližšího okolí nesetkaly s porozuměním, byly veřejností odsouzeny apod. V práci je také zmíněno sexuální zneužití a fenomén dnešní moderní doby – stalking.

Předpokládá se, že značná část trestných činů není oběťmi vůbec hlášena, zejména oběťmi mravnostních a násilných trestných činů. Oběť se často bojí někomu přiznat svou závažnou situaci ze strachu, že se jí od společnosti dostane jen opovržení a výsměch, posléze se začnou obviňovat, že si za svou situaci mohou samy, násilník je totiž velmi manipulující osoba, která ví, kde má osoba slabiny. Je nutné si uvědomit, že obětí trestného činu se může stát kdokoliv, nehledě na pohlaví, společenské postavení, věk atp.

Práce se zabývá i předmětem viktimologie. Osoba, která byla zasažena trestným činem, je velmi silně traumatizována. Pro oběť je silně stresující i to, že si následně prochází sekundární viktimizací, kdy je při samotném trestním řízení vystavena opětovnému prožití trestného činu.

V České republice existují organizace, které se zabývají pomocí obětem trestných činů. Mnohdy ale není o této možnosti pomoci veřejnost dostatečně informována, a tak dochází k vysokému počtu neohlášených trestných činů. Oběť se bojí, že nebude vyslyšena, že se její situace přiznáním ještě zhorší, že bude v očích společnosti odsouzena nebo se za svou těžkou situaci stydí, tudíž si vše nechává pro sebe.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část se skládá z kapitol a podkapitol. V části praktické je řízený rozhovor s pracovnící Bílého kruhu bezpečí v Českých Budějovicích a výsledky dotazníkového šetření, kde

jsou odpovědi na hlavní otázky, které směřují k cíli bakalářské práce, znázorněny grafy pro lepší orientaci.

Nejvíce jsem se zajímala o to, zda oběti vědí o všech možnostech nabízených forem pomoci, zda je veřejnost dostatečně informovaná a pokud ne, jaký styl osvěty by uvítala, na koho se mohou oběti obrátit, jaké trestné činy mají největší zastoupení v poradnách pro oběti, zda jsou oběti v České republice dostatečně chráněny zákonem, jak snížit počet nehlášených trestných činů, jak je o oběť postaráno, když se odhodlá se svým problémem svěřit v poradně apod.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké jsou znalosti o možnosti pomoci obětem trestné činnosti, a navrhnout opatření, která by snížila počet neohlášených trestných činů (např. domácí násilí, sexuální zneužívání...), dále jak co nejlépe pomoci obětem trestných činů, představit, přiblížit a prozkoumat organizace, které se zabývají pomocí obětem trestných činů (např. Bílý kruh bezpečí apod.). Cíle bude dosaženo zejména za využití obsahové analýzy literárních zdrojů, analýzy dat získaných pomocí technik dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru s pracovníci Bílého kruhu bezpečí v Českých Budějovicích.

2 Pojem obět' trestného činu

Trestní politika věnuje klasicky velkou pozornost osobnosti pachatele – ochraně jeho práv, resocializaci. Naopak problematika obětí trestného činu (dále jen „TČ“) byla ještě celkem v nedávné době trestní politikou opomíjenou oblastí. V dějinách trestního řízení byla práva obětí trestných činů ve stínu deklarovaných práv pachatelů. Nebylo zde rovnoprávné právní postavení. Ani justice jim není nakloněna, protože požadavky osob poškozené trestnou činností trestní řízení protahují, jsou velmi nákladné a proces zpomalují. Podle základních zásad spravedlnosti by mělo více pozornosti náležet oběti a nikoli pachateli.¹

Větší pozornosti se oběť dočkala až v pozdějších dobách, hlavně po druhé světové válce, kdy začala být tato problematika více vnímána a soustavně zkoumána.² Čím širší okruh osob bychom přiřadili k pojmu „oběť“, tím hůře by se hledaly hlavní společné rysy, které by oddělovaly oběti od celkového obyvatelstva. Je tedy výhodnější, abychom za oběť určovali jen osobu bezprostředně dotčenou trestným činem.³

Pojem obět' v širším slova smyslu se vztahuje:

- na oběti TČ,
- na oběti přírodních katastrof (povodní, zemětřesení, požárů),
- na oběti velkých neštěstí (leteckých, železničních, lodních), na oběti teroristických akcí.⁴

V souvislosti s kriminalitou se rozlišují tzv. **přímé (primární) oběti** a **nepřímé (sekundární) oběti**.

Přímou obětí trestného činu je:

- osoba, která byla trestným činem poškozena materiálně, fyzicky či psychicky; zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění

¹ ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. str. 27.

² KAISER, G. *Kriminologie: úvod do základů*. Praha: C.H. Beck, 1994. Beckovy právnické učebnice. str. 222.

³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. str. 150.

⁴ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice. str. 53.

pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“ nebo „TŘ“) hovoří v § 43 jako o tom, „komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil“;

- pozůstalí po oběti, která v důsledku trestné činnosti přišla o život.

Za nepřímé, sekundární oběti považujeme blízké osoby poškozeného. Fakt je, že zločin se velmi silně dotkne nejen oběti samotné, ale i nejbližšího okolí. Například v případě znásilnění poznamená tento trestný čin i manžela, druha, přítele oběti. Zvláštní skupinou je nejbližší rodina (rodiče) nezletilé oběti.⁵

2.1 Poškozený x oběť

Pojem poškozený a oběť mají především následující rozdíly:

- poškozený je stranou trestního řízení s procesními právy a povinnostmi; oběť je subjektem zvláštní péče poskytované státem;
- poškozeným může být osoba právnická (dále jen „PO“) i osoba fyzická (dále jen „FO“), u oběti pouze osoba fyzická;
- za oběti se považují i osoby pozůstalé po oběti, která zemřela v důsledku trestného činu, a to i přesto, že nemá postavení poškozeného;
- poškozenému se nahrazuje újma, která vznikla v příčinné souvislosti s TČ, zatímco u obětí se předchází i sekundární újmě;
- z pohledu trestního řádu je poškozeným i právní nástupce (v případě, kdy se například jedná o postoupení pohledávky, zatímco oběť nemůže svá práva přenést na jinou osobu).

Na jedné straně je tedy vymezení oběti užší, protože nezahrnuje PO, ale na druhé straně širší, protože lze za oběť považovat i osobu pozůstalou po oběti.⁶

---

⁵ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. str. 11 a 12.

⁶ JELÍNEK, J., GRIVNA, T. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. str. 25, 26 a 32.

2.2 Viktimologie

K osobnosti oběti se postupně vyčlenil vědní podobor kriminologie – **viktimologie** (z latinského *victima* – oběť). Mezi její průkopníky patří izraelský advokát Benjamin Mendelson, který svůj zájem začal obracet k obětem válečných konfliktů, rasové nesnášenlivosti, politického útlaku a přírodních katastrof na psychiatrickém kongresu v Bukurešti (1947), dále pak americký psychiatr Fredric Wertham a německý kriminolog Hans von Hentig.⁷

Jeden názor definuje viktimologii tak, že se tato věda zabývá obětí a jejími biosociálními a psychologickými charakteristikami, procesy viktimizace, vztahy mezi obětí a pachatelem, rolí oběti v průběhu vyšetřování a soudního projednávání trestného činu, odškodnění, rehabilitace, pomoci obětem TČ a v neposlední řadě i prevencí viktimizace, tj. způsoby, jak chránit možnou budoucí oběť před kriminalitou. V odborné literatuře nenajdeme shodu v tom, zda je viktimologie samostatnou vědou, nebo zda se jedná pouze o součást kriminologie. Postupně však převládá názor, že viktimologie je spíše jednou z dílčích oblastí kriminologického zájmu, než že by byla nezávislým vědním oborem. Hlavním důvodem je skutečnost, že existují podstatné rozdíly mezi oběťmi přírodních katastrof, válečných konfliktů, dopravních nehod na straně jedné a obětí zločinu na straně druhé. Užší pojetí viktimologie chápající tuto vědu jako specifickou součást kriminologie poprvé rozšířil ve svých průzkumech a svých studiích již výše zmíněný Hans von Hentig, který se proto právem pokládá za jejího zakladatele. Jako první z badatelů se zaměřil na studium a charakteristiku obětí zločinu s cílem vytvořit jejich vědecky podloženou smysluplnou typologii. Zaujal svými publikacemi, ve kterých na základě analýzy geneze velkého počtu konkrétních trestných případů vytvořil klasifikaci obětí podle jejich psychologických a sociálních znaků. Z této analýzy pak vyplynul závěr, že i když trestní právo jasně odděluje roli pachatele od role oběti, skutečnost je poněkud jiná. Určitá část obětí se totiž podílela na tom, že se stala předmětem trestného činu. Svým chováním se sama nepřímo podílí, když pachatele provokuje, například flirtem, chová se lehkomyšlně, nezodpovědně aj. Pro

---

⁷ ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. str. 27.

kriminologický výzkum bylo toto konstatování výzvou k dalším zkoumáním, které měly van Hentigovu hypotézu buď vyvrátit, nebo opakovaně potvrdit.⁸

2.2.1 Viktimologický výzkum a jeho limity

Hlavní metodou viktimologického výzkumu je anonymní dotazníkové šetření obětí a na ně navazující výzkumy chování obyvatelstva žijícího na určitém území. Zjišťuje se zde např. četnost podávání trestních oznámení a další způsoby, jak osoby reagují na kriminalitu. Zjištění, která jsou získaná těmito výzkumy, nabízejí i poznatky o rozsahu a struktuře skryté, tedy latentní kriminality. Výzkumy obětí trestných činů jsou uskutečňovány v těchto úrovních:

- místní;
- národní;
- mezinárodní.⁹

Velmi obsáhlé propojení takto získaných poznatků pozitivně ovlivňuje další vývoj. Ve prospěch obětí zločinu jsou přijímány nové zákony, dochází k novelizaci trestních kodexů, aby se především zlepšilo postavení oběti v trestním procesu. Viktimologická perspektiva se stala neodmyslitelnou součástí kriminologického výzkumu. Uvedené výzkumy však mají i své limity:

- nepokrývají všechny důležité věkové skupiny (často v nich chybí nejohroženější skupina dětských obětí do 15 let);
- jsou omezené jen na některé druhy trestných činů (zejména na majetkové, násilné a sexuální TČ), aniž by se věnovala pozornost novým nebezpečným formám kriminality (hospodářské delikty, počítačová nebo organizovaná kriminalita);
- mohou zde být nepřesné, zavádějící, až zcela úmyslně nepravdivé výpovědi dotazovaných osob, které se anonymně prohlásí za oběť TČ, i když se jí doopravdy nestaly;
- mají nedostatečně kvalitní nástroje výzkumu (např. dotazník, kde je nepřesně popsán skutek, který nenaplňuje všechny znaky trestného činu).¹⁰

⁸ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. str. 156 a 157.

⁹ Tamtéž, str. 161 a 162.

¹⁰ Tamtéž, str. 162 a 163.

2.3 Viktimnost a viktimizace

Viktimnost je určitý předpoklad jedince nebo skupiny osob stát se obětí trestného činu. Je vázána:

- na věk oběti (trestná činnost páchaná na seniorech v jejich obydlí při nabízení fiktivního zboží),
- na povolání oběti (policista, zaměstnanec banky, noční hlídač),
- na psychických vlastnostech (agresivita, lehkomyšlnost),
- na další sociální charakteristiky (např. cizinci, osoby jiné barvy pleti, homosexuálové, prostitutky, osoby s tělesným a mentálním postižením, alkoholic).)

Viktimizace je proces, kde se možná oběť stává obětí skutečnou. Naproti tomu se viktimologie zabývá specifickými problémy viktimizace, zejména:

- jak se oběť chová (provokace, flirt, týrání v rodinách, kde je vina na straně oběti),
- vztahem oběti a pachatele (objektivní – bydlí ve stejném domě, navštěvují stejný podnik, zájmové skupiny, a subjektivní – milenci, manželé), rozlišujeme čtyři typy vztahů mezi obětí a pachatelem,
- osobní angažovaností a vazbou,
- kontaktem před činem,
- kontaktem při činu,
- anonymitou oběti,
- mírou viktimizace (index viktimizace = počet obětí na 100 000 obyvatel).¹¹

Viktimizace se rozděluje na:

- **primární** - zahrnuje poškození oběti, které je bezprostředním důsledkem násilného jednání a které může mít tělesný (somatický), psychický (možnost rozvinutí posttraumatické stresové poruchy, dále jen „PTSP“) nebo ekonomický charakter;
- **sekundární** - má ve většině případů za následek psychickou újmu, jež vzniká v důsledku chování různých osob a je reakcí na tuto situaci nebo

---

¹¹ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice. str. 55.

s ní souvisí (např. práce policie při vyšetřování), tady může být oběť poškozena jednáním, které považuje za necitlivé, bez ohledu na to, zda to tak doopravdy je, nebo naopak, okolí se často chová k oběti tak, jako by si takové jednání zasloužila sama;

- **terciální** - souvisí se změnami osobnosti, které zapříčinily všechny negativní zkušenosti a vedou k tomu, že člověk není schopen danou situaci zvládnout, okolí si od něj drží odstup, nebo dokonce ho odmítá.¹²

2.4 Důsledky viktimizace

Přesto, že viktimologické výzkumy přinášejí potřebné informace o rozsahu, frekvenci

a charakteru viktimizace, o skutečných důsledcích sdělují málo. Je to dáno bezpochyby faktem velmi nízkého zastoupení obětí závažnější kriminality na celkovém počtu dotazovaných osob. Proto je zapotřebí provádět kvalitativní výzkumné studie, které se zaměřují speciálně na určitý typ obětí (např. senioři, děti, oběti násilných či sexuálních TČ apod.). Takto zaměřené výzkumy získávají poznatky, jež vypovídají o fyzických, psychických i finančních újmách na obětech trestných činů. Výzkumem, jehož předmětem bylo studium 300 obětí fyzického napadení, znásilnění a loupeží, se zjistilo, že ještě 2,5 roku poté, co došlo k trestné činnosti, se s ní nedokázaly oběti psychicky vypořádat. V jiné studii se prokázalo, že dětské oběti sexuálního zneužívání a znásilnění trpí po řadu let traumatizujícími důsledky těchto deliktů, které se projevují mimo jiné jejich emocionální nevyvážeností, sociální regresí, problémy ve škole, negativními pocity, ztrátou sebevědomí, problémy v partnerství, insomnií a dalšími zásadními potížemi. Výzkumy se rovněž snaží zjistit příčiny toho, proč jsou vystaveny déletrvajícím nepříznivým důsledkům TČ jen některé oběti trestné činnosti. Poznatky získané v tomto směru odhalují význam určitých faktorů a okolností, z nichž ne všechny se samotným zločinem přímo souvisejí. Za výrazně nepříznivé faktory se považuje:

- izolace (oběť žijící osaměle nebo bez přátel hlouběji pociťuje újmu než ta, která má podporu svých nejbližších),

---

¹² VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. str. 834.

- špatné finanční zabezpečení (velmi chudé děti, samoživitelé rodin s nezletilými dětmi nejsou obvykle vůbec nebo nedostatečně pojištěni, a proto způsobenou újmu pocítují jako ohrožení jejich existence),
- opakovaná viktimizace (oběti se opakovaně stávají obětí trestného činu),
- rasová nesnášenlivost,
- složité životní události (např. úmrtí v rodině, rozvod, nemoc).¹³

Další viktimologické studie poukazují na širší viktimizace dalších, zločinem sekundárně zasažených „obětí“. Jasným příkladem jsou pozůstalí po obětech vraždy. Ale i méně závažné kriminální incidenty, jichž jsou přímými svědky nebo zprostředkovaně postiženými (např. otec přišel o zaměstnání v důsledku zranění, které utrpěl, když na něm byl páchán trestný čin) nezletilé děti, které si pak s sebou nesou velice vysoké riziko sekundární viktimizace. Nelze opomíjet ani hospodářskou kriminalitu, při které obyčejné osoby přicházejí o své úspory, dále pak počítačovou kriminalitu, jež se stává fenoménem v moderním světě, delikty proti životnímu prostředí a v neposlední řadě i terorismus. Celoplošně pojatý pohled na kriminalitu a její oběti vnímá zločin jako jev přinášející nejrůznější druhy škod a újmy nespočetnému množství přímých i nepřímých obětí. Má tak dopad na život jednotlivých osob, skupin a komunit.¹⁴

2.5 Reviktimizace

Tento termín označuje skutečnost, že se člověk stává v celkem krátké době obětí dalšího trestného činu, je tedy viktimován opakovaně. Časový interval mezi jednotlivými TČ většinou není delší než rok. Změna v chování oběti po traumatické újmě zvyšuje pravděpodobnost nového ohrožení. Obecně platí, že čím víc byla osoba prvním činem ovlivněna, poškozena, traumatizována, tím více je ohrožena i v blízké budoucnosti.¹⁵

---

¹³ KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. str. 173 a 174.

¹⁴ Tamtéž, str. 174 a 175.

¹⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. str. 834.

2.6 Typologie obětí a pachatele

V kriminologické literatuře je zpracováno několik typologií obětí (např. se tímto tématem zabýval Hans von Hentig, Benijamin Mendelsohn, Ezzat A. Fattah, Hans J. Schneider), žádná z těchto typologií však nebyla všeobecným názorem uznávána a přijata.¹⁶ Typologie obětí, kterou navrhl Hans von Hentig, je založená na frekvenci výskytu určitých typů obětí (je statistická a statická). Zahrnuje sociální, sociálně-patologické, sociálně-psychologické a jiné momenty, které mají větší či menší význam nebo úlohu v jednotlivých oblastech kriminality. Hentig člení oběti na ty, které si o napadení samy říkají, dokonce nebezpečí samy vyhledávají, protože je pro ně poškození, ztráta nebo škoda nižší než dosáhnoutí zisku, dále pak na oběti provokující a nabádající.¹⁷

Typologie obětí se rozděluje podle:

- chování (nevědomost, neopatrnost, oběť provokatér),
- věku (děti, mladiství, lidé dospělého věku, senioři),
- pohlaví (ženy a muži),
- vztahu mezi obětí a pachatelem (cizí osoby, známé osoby, blízké osoby),
- životního stylu (riziková povolání, např. policie).¹⁸

Další dělení:

- dle zažitého trestného činu (sexuální, fyzické a domácí násilí, oběti majetkových TČ),
- dle reakce oběti na TČ (aktivní, pasivní, panická),
- dle interakce oběť – pachatel. Rozlišujeme zde pět základních typů obětí:
  - zúčastňující se oběť (oběť a pachatel se znají – domácí násilí),
  - nezúčastňující se oběť (zde není vztah mezi pachatelem a obětí, tedy není možné vnímat riziko),
  - oběť provokatér (podcenění nebezpečnosti situace, vyprovokování ze strany oběti),

¹⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. str. 159.

¹⁷ TURAYOVÁ, Y. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1999. Učebné texty Právnické fakulty Univerzity Komenského. str. 65.

¹⁸ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: profem, 2004. str. 78.

- skrytá (latentní) oběť (faktory, které nejsou uváděny na veřejnost - „za zavřenými dveřmi“),
- nepravá oběť (osoba, která se vyskytla v nesprávný čas na nesprávném místě).¹⁹

Jedna z možných, autory uznávaných, typologií pachatele:

- odmítnutý pronásledovatel (zpravidla míval s obětí intimní vztah),
- hledající lásku (pronásleduje oběť z důvodu navázání vztahu),
- nekompetentní (nezkušený, špatný v navazování vztahů),
- mstivý (pronásledování v důsledku skutečného nebo domnělého ukřivdění),
- toužící po kořisti (zpravidla sexuální útok).²⁰

---

¹⁹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: profem, 2004. str. 78 a 79.

²⁰ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. str. 299.

3 Domácí násilí

Násilím je obecně chápáno jako špatné nakládání, tělesné útoky, pohružky srovnatelným násilím, nebo jednání, které negativně působí na fyzické, sexuální nebo psychické zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti druhé, kdy je cílem ublížit, poranit, poškodit nebo v poslední řadě i zabít.²¹

Domácí násilí je společenský jev, který se vymyká současným nabízeným řešením jak v právu, tak v oblasti sociální. Hlavní význam má v souvislosti s předcházením (prevencí) domácího násilí zásada, že každý právní stát zaručuje a dbá ve svém ústavním pořádku na ochranu zdraví a života všech osob, též lidské důstojnosti. Cílem kompulzivního násilí je přinutit oběť, aby se podvolila nátlaku, jemuž se velmi těžko odolává, protože je prováděným násilím – například bitím a bitím dětí. Násilí bude pokračovat tak dlouho, dokud se oběť nepodvolí zcela. Toto je pro domácí násilí charakteristické. Násilí mezi partnery je někdy označováno jako intimní násilí nebo partnerské zneužívání. Oprávněný postih domácího násilí je negativně ovlivňován. Musí zde být souhlas oběti s trestním stíháním útočnicka. Důvodem nedání souhlasu je strach z útočnicka, snaha zachovat rodinu, sociální a ekonomická neschopnost od tyрана odejít, strach z potupy. V teorii a praxi existují diskuze, zda lze do domácího násilí zahrnovat i týrání dětí rodiči nebo starých rodičů dospělými potomky. V širším pojetí domácího násilí ano, i když řešení násilí na seniorech a dětech má svá specifika jak právní, tak mimoprávní.²²

V některých případech nemusí docházet ze začátku hned k fyzickým útokům. Jeho předzvěstí a přípravou na útok bývá nefyzická forma týrání, a to i dlouhodobě. Nelze tuto formu domácího násilí podceňovat, protože následky takového týrání mohou vést ke změně osobnosti oběti, která v budoucnu má bez pomoci jen malou šanci žít plnohodnotný život.²³

Ještě na začátku druhé poloviny 20. století bylo ve vyspělých zemích společensky nepřijatelné násilí mužů vůči svým partnerkám, ale i přesto zůstávalo široce tolerované. Na druhé straně představa týraného muže manželkou byla až směšná a nemyslitelná.

---

²¹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. str. 11.

²² Tamtéž, str. 11-13.

²³ CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. Albatros Plus. str. 15.

K uvedení tohoto tématu do veřejného povědomí došlo až na počátku 70. let, což byla zásluha hlavně ženských emancipačních hnutí a prvních výzkumů, které potvrdily častý výskyt toho jevu ve společnosti. V české společnosti se problematice násilí mezi partnery dlouhou dobu nedostávalo adekvátní pozornosti, kterou by zasluhovalo. Před rokem 1989 nebylo násilí mezi intimními partnery předmětem veřejné diskuze. První organizace, které měly zaměření na pomoc obětem domácího násilí, se postupně objevovaly až v 90. letech a kromě přímé pomoci svým klientům se musely zaměřit také na šíření osvěty mezi veřejností. Na přelomu století postupně docházelo i ke změnám v legislativě.²⁴ Do tehdy platného trestního zákona (č. 140/1961 Sb.) bylo začleněno ustanovení o trestném činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Byl přijat samostatný zákon, kterým se změnilы některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Policie je oprávněna vykázat z bytu nebo domu i z jeho nejbližšího okolí osobu, která je důvodně podezřelá z trestného činu domácího násilí, a je na místě obava, že by se mohla dopustit nebezpečného útoku proti životu, zdraví nebo lidské důstojnosti proti osobě, se kterou žije ve společné domácnosti, „Oprávnění vykázat z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí.“ [§§ 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR ve znění pozdějších předpisů, dále jen „Zákon o Policii ČR“ nebo „ZPČR“)].²⁵ Podobné oprávnění má i soud (§ 76 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů), který mimo jiné může i nařídít, aby se osoba, která se chová násilně, zdržela setkávání a navazování kontaktů s obětí domácího násilí. Pokud ten, na němž je páčáno fyzické násilí, mlčky trpí, nikomu se nesvěří a spoléhá, že se daná situace zlepší, vede to ve většině případech k zvýšení intenzity násilí a pocitu, že si může násilník dovolit ještě více. Když se osoba, která se s domácím násilím potýká, rozhodne případ řešit právní cestou, může to vést ke značným změnám v pachatelově chování. Například si útočník uvědomí, že vše si rozhodně dovolit nemůže, a dalšího násilí se vyvaruje. Na druhou stranu se může stát, že násilí začíná gradovat, pokud je násilník přesvědčen, že jedině fyzickým násilím „přesvědčí“ druhého, aby nedal souhlas s trestním stíháním, odvolal svou výpověď apod. V tomto případě existuje jedna zásadní rada: Buď případ násilí neřešit vůbec, nebo jej řešit do všech důsledků. Za týrání ovšem nelze považovat zcela výjimečné fyzické napadení, ke kterému došlo například v afektu. V tomto případě půjde spíše o přešůpek proti občanskému soužití, nebo o ublížení na zdraví. Záleží zde na tom, jaké

---

²⁴ BURIÁNEK, J. a kol. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006. str. 11 a 12.

²⁵ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii ČR. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, str. 4086-4156.

následky daný útok vyvolal. Na druhé straně k tomu, aby pachatel naplnil skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby žijící ve společné domácnosti, není třeba, aby u osoby postižené týráním došlo k ublížení na zdraví. Postačí zde zlé nakládání, ve většině případů s využitím fyzické převahy, jež spočívá i v drobných, ale stále se opakujících fyzických útocích. Patří sem i omezování volného pohybu, degradace lidské důstojnosti aj.²⁶

3.1 Formy domácího násilí

- fyzické násilí – kopání, facky, bití rukama nebo předměty, škrcení, svazování, ohrožování bodnou, sečnou nebo palnou zbraní, zakazování spánku, jídla aj.,
- psychické násilí – ponižování, zesměšňování, obviňování, zákazy, teror, vyhrožování, vydírání, násilné chování atd.,
- emocionální násilí – nepřetržitá kontrola toho, co týraná osoba provádí, s kým se stýká, na jaká místa chodí apod.,
- sexuální násilí – znásilňování, sexuální napadání, nucení k různým sexuálním praktikám, které jsou proti vůli oběti,
- sociální násilí – zákaz kontaktu s přáteli, s rodinou a s blízkými osobami, cílem je, aby oběť byla sociálně izolována, využívání dětí nebo dalších osob jako prostředku nátlaku na týranou osobu, zesměšňování oběti ve společnosti,
- ekonomické násilí – znemožnění přístupu k penězům, zatajení ekonomické situace, neposkytování peněžních prostředků, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti,
- zneužívání „práv“ muže – ponižující zacházení s týranou osobou, povýšené chování.²⁷

3.2 Pojem agrese a strach

Agrese má za cíl poškodit přírodu, předměty, osoby nebo sebe samého, definuje se jako psychologická mohutnost. Z hlediska psychologie je agrese brána jako vrozená vlastnost, která slouží k udržení se při životě, přizpůsobení se, k prosazení sama sebe, k obraně aj. Zahrnuje emoční stavy a vnitřní podněty k jednání, jako jsou zlost, vztek,

---

²⁶ ŠMOLKA, P., MACH, J. *Manželská a rodinná trápení*. Praha: Portál, 2008. str. 167, 168, 171.

²⁷ STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009. str. 15.

zuřivost, zloba, které jsou součástí určitých představ – někomu ublížit, zabít, pomstít se, odsoudit. V těchto případech je agrese hodnocena negativním způsobem. Na druhé straně může agrese sloužit i pro dobro věci (boj proti zlu, za svobodu apod.).²⁸

Lidé, kteří jsou si velmi blízcí, mohou postupem času začít využívat toho, že znají slabiny toho druhého, přesně vědí, kde zaútočit, jak druhou osobu ovládat, vydírat apod. Respektive se k druhé osobě chovají tak, jak by se k cizímu člověku chovat neodvážili. Navenek však tento vztah může vypadat harmonicky. Zpovzdálí si nezúčastněná osoba většinou nevšimne, že je zde něco špatně.²⁹

Podle Konrada Lorenze (1963) není agrese v první řadě pouhá reakce na určitý podnět, ale jde o instinktivní, neustále gradující vnitřní napětí, jež hledá příležitost, jak se ve svém okolí vybit. Pohrůzkou násilí se i podporuje stabilita hierarchické harmonie ve společnosti. Osoby si samy, uměle, vytvářejí konflikty, tedy dochází např. k domácímu násilí, válečným konfliktům, protože lidem chybí podněty, aby v dobrém slova smyslu agresí vybili (prokázání odvahy, dobrodružství, ...).³⁰

Strach je součástí bytí každého člověka. I když strach patří k našemu životu, není dobré si jej stále uvědomovat. Snad nejdůležitější technikou pro zvládnutí strachu je psychoterapie.³¹

3.3 Psychoterapie

Pojem psychoterapie především označuje léčbu, jejímž předmětem je zdraví osob a s ním spojené poruchy, prevence, léčba. V neposlední řadě slouží i k regulování nežádoucích psychických procesů a stavů, bývá uskutečňována psychologickými prostředky, které jsou komunikační a vztahové povahy, využívá se zde zejména psychologie a psychosomatická medicína. Je to interakce mezi terapeutem a pacientem.³²

---

²⁸ PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. V Praze: Triton, 2005, str. 22.

²⁹ BUSKOTTE, A., VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, L., ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008, str. 35.

³⁰ PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. V Praze: Triton, 2005, str. 23.

³¹ RIEMANN, F. *Základní formy strachu: typy lidské osobnosti, jejich vznik, charakteristiky a formy vztahů*. Praha: Portál, 1999, str. 11, 12.

³² VYMĚTAL, J. *Obecná psychoterapie*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2004, str. 20 a 25.

Psychoterapii dělíme na krátkodobou, která nepřekračuje délku 3 měsíců (zhruba do 15 setkání), na střednědobou, která je od 3-6 měsíců (zhruba do 50 setkání), a na dlouhodobou, ta trvá déle než 6 měsíců (řádově stovky setkání).³³

3.4 Charakteristika pachatele domácího násilí

Agresivní osobu nelze charakterizovat jako jeden vyhrazený typ osobnosti, útočníci mohou být různí. Většinou však mají některé rizikové vlastnosti. To znamená, že jsou nespokojení, nejistí si sami sebou, úzkostní, mívají nízké sebevědomí, které si násilným chováním kompenzují. Jsou výbušní, mají problémy se sebeovládáním a násilí chápou jako vhodný prostředek k řešení jakýkoliv situací a problémů. Mužskou a ženskou roli obvykle a pevně chápou v jejich tradiční podobě, většinou stejným způsobem, jak je chápal i jejich otec. Tedy ideál mužského chování klade důraz na nadřazenost, tvrdost, moc ovládat. Tato tradice mužům neumožňuje projevit emoce, projevují je jiným způsobem, kterým je násilné chování. Takto pojatá mužská role se projevuje zvýšenou potřebu moci nad ženou, zkombinovanou s obavami ohrožení své pozice, se strachem, že ztratí kontrolu nad situací. Domácí násilníci bývají velmi citliví na jakýkoliv náznak možné degradace jejich autority. To působí jako podnět k obraně, ve většině případech i k násilné činnosti. Mezi jejich požadavky patří, aby se jim žena zcela podvolila, chovala se tedy přesně podle jejich představ za každých okolností. Vyvolané chování oběti, jako je strach a závislost, přináší násilníkovi uspokojení z podřízenosti druhé osoby. Spouštěčem násilí může být cokoliv, ať už se jedná o podezření z nevěry, nevyhovění požadavkům, nepořádek v domácnosti, nešetrné hospodaření s penězi apod. Násilí roste vždy, kdy se násilník domnívá, že něco není v pořádku a podle jeho představ a požadavků. Agresivní jednání může vyvolat i nepatrný podnět, protože v těchto případech je práh tolerance u osoby s násilnickými sklony velmi nízký.³⁴

3.4.1 Fenomén Jekylla a Hyda

Takto se označuje chování, kdy pachatel střídá násilnické chování s usmiřováním, sliby, že už se nic podobného nebude opakovat, v některých případech

---

³³ VYMĚTAL, J. *Obecná psychoterapie*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2004. str. 28.

³⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. str. 637-638.

zde hraje svou roli i pláč, demonstrativní projevy lásky, prosby o odpuštění. Žena pak má problém se zaujmutím jednoznačného názoru na násilné jednání. Často popírá špatné zacházení, začíná obviňovat sama sebe, že si „potrestání“ zasloužila. Patří sem i to, že se člověk „za zavřenými dveřmi“ chová agresivně, zatímco ve společnosti své chování ovládá, jeho chování je přiměřené situacím, tím pádem je zveřejnění domácího násilí pro cizí osoby jen těžko uvěřitelné.³⁵

3.4.2 Rizikový muž

- Muž, který se pro společné soužití ani rodičovství nehodí z důvodu psychické poruchy. Může zde jít o člověka s poruchou osobnosti. Potřebuje mít partnera plně podřízeného a ovladatelného.
- Muž závislý na drogách, alkoholu, hracích automatech.
- Muž, který si prožil v dětství traumatizující zážitek (např. násilí v rodině, jehož byl sám obětí, nebo byl svědkem násilí mezi jeho rodiči).
- Muž, který v důsledku těžké životní situace (nezaměstnanost, těžká choroba, sklon k alkoholu, sociální stres) nezvládl adekvátně zátěž, a tak ztratil schopnost řešit partnerské, resp. jakékoliv druhy problémů přijatelným způsobem.³⁶

3.4.3 Riziková žena

- Žena, která není samostatná, je závislá, není obranyschopná, má nízké sebevědomí a nulovou sebeúctu (ve většině případů to bývají ženy, které byly v minulosti týrány svými otci, podstupovaly fyzické tresty nebo zažily sexuální zneužívání).
- Zvýšená závislost na partnerovi (otěhotnění, nesamostatnost v ekonomické sféře, vážná nemoc, tělesné postižení).
- Izolace rodiny oběti (snížení pravděpodobnosti, že bude týraná žena hledat zastání a pomoc u své rodiny či blízkých přátel. Do problému se začnou angažovat jiné osoby).³⁷

---

³⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. str. 638.

³⁶ Tamtéž, str. 635.

³⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. str. 636.

3.5 Posttraumatická stresová porucha

Je označením pro úzkostnou poruchu. Hlavní příčinou vzniku a rozvíjení PTSP jsou velmi stresující události. Posttraumatickou stresovou poruchu může vyvolat jakýkoliv traumatizující zážitek, ať už je člověkem záměrně zaviněný (válečné konflikty, týrání, zneužívání, mučení, únosy atd.), nebo jsou člověkem nezaviněné (nehody, havárie, zřícení budov), a přírodní katastrofy, mezi které například patří povodně, požáry, útoky zvířete, zemětřesení, tsunami. Pokud mluvíme o PTSP v případě domácího násilí, jde tady především o události pro osobu náhlé a neočekávané, opakují-li se, a pokud není mezi útoky čas zpracovat psychicky náročnou událost. Se záměrným a úmyslným jednáním člověka se oběť vyrovnává nejhůře, symptomy jsou rozsáhlejší, je zde pocit viny, ponížení apod.³⁸

Jádrem PTSP jsou tyto složky:

- zvýšená iritabilita (zrychlený tep, rychlé dýchání, nervozita, pocení, napětí ve svalech, úzkost, insomnie atd.),
- stažení svalů při nebezpečí hrozby (do svalů se přivádí větší množství krve, pozornost se zaměří na zdroj ohrožení, snížení vnímání),
- disociace („odpojení se od svého těla“),
- nehybnost, ztuhlost, pocit bezmoci, není zde možnost reakce, pohybu, osoba je paralyzována z důvodu náhlého náporu energie, které tělo odmítá zpracovat.³⁹

Mezi další symptomy, které se mohou projevit, patří:

- zvýšená pozornost,
- „flashbacky“,
- fotofobie neboli světloplachost,
- hyperaktivita,
- lekavost, emočně nevyvážené reakce,
- niktofobie, špatné sny,
- rychlé změny nálad,
- insomnie.⁴⁰

---

³⁸ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. str. 42.

³⁹ Tamtéž, str. 43.

3.6 Sexuální zneužití v dětství

Stále větší a větší pozornosti se dostává fenoménu sexuálního zneužití v dětství. O tomto problému se začalo otevřeně mluvit až v souvislosti s rozvojem feministického a emancipačního hnutí žen (z počátku v USA, pak i v zemích západní Evropy). Z dříve tabuizovaného sexuálního zneužití se najednou stává jakýsi trend. V různých průzkumech, které se týkaly sexuální zkušenosti v dětství (ať už s příbuzných nebo s cizím mužem), se najednou objevilo 30 % - 40 % žen, které tvrdily, že mají zkušenost s tímto negativním zážitkem.⁴¹

Za zneužití považujeme různou formu koitálního styku, onanii či osahávání částí těla oběti. To vše z důvodu dosažení sexuálního vzrušení nebo uspokojení pachatele. Z valné většiny provedených výzkumů vyplývá, že zneužití mívá pro oběti dramatické následky pro další psychosexuální vývoj. Míru sexuálního traumatu ovlivňuje spousta faktorů. Zda se například jedná o jednorázové zneužití, nebo zda zneužívání trvá delší dobu, věk oběti, blízkost zneužívající osoby apod. V neposlední řadě též záleží na chování okolí vůči oběti, když se společnost dozví o tomto spáchaném činu. Ve většině případech, kdy byla žena v dětství sexuálně zneužívána, se z ní v budoucnu stane prostitutka, osoba závislá na omamných látkách nebo alkoholu, může mít sklony k sebevraždě. Objevují se i problémy s depresemi nebo poruchy příjmu potravy. Též můžeme podle výzkumů pozorovat, že zneužitá dívky začínají dříve masturbovat a první sexuální zkušenost mají dříve než dívky nezneužívané. To samé platí i u chlapců. Je zde znát, že osoby, které si nesou z dětství trauma ze sexuálního zneužití, často bývají promiskuitní, dochází k častým kontaktům s náhodnými sexuálními partnery, jsou často nespokojeny se svým sexuálním životem, trpí sexuálními poruchami. Zneužitá ženy pak mají procentuálně častěji umělá přerušování těhotenství, v dětství zneužívaní muži například uzavírají za život více manželství aj.⁴²

---

⁴⁰ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. str. 44.

⁴¹ WEISS, P. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*. Praha: Grada, 2000. str. 8.

⁴² Tamtéž, str. 9-10, 15-16.

3.6.1 Charakteristika obětí zneužití

Mezi nejdůležitější činitele patří pohlaví oběti. Nejvyšší počet hlášeného sexuálního zneužití drží dívky. Avšak zneužitých chlapců je více, než se předpokládalo. Nejčastěji sexuální zneužití chlapce hlásí matka. Ze strachu, že její syn se nakazil pohlavní chorobou, nebo mají obavu z nejistoty v sexuální identitě chlapce atd. Děti s touto traumatizující zkušeností mají sklon trávit čas v ústraní, vyhýbat se kolektivu ostatních dětí, často se stávají obětí šikany, trpí nízkým sebevědomím. Může zde nastat ale i druhý extrém. U zneužívaného jedince se objevuje vysoká agresivita, nepřátelské a násilnické chování, vandalismus, vybíjení si zlosti na zvířatech, spolužácích atd.⁴³

3.6.2 Prevence sexuálního zneužívání dětí

Pojem prevence znamená předcházení negativního společenského jevu tak, že:

- negativní jev je zastaven hned v počátku,
- negativní jev nemá příznivé podmínky pro vznik.

Rozlišujeme prevenci primární (zaobírá se celou populací), sekundární (rizikové skupiny) a terciální.

Co se týče prevence primární, Rada ministrů členských zemí Rady Evropy (22. 3. 1993) uvedla celistvý komplex doporučení:

- všemožnými dostupnými způsoby (televize, rozhlas, tisk, letáky atd.) zasvěcovat společnost jak do postupů správné výchovy, tak i do práv dítěte na spokojený život, ve kterém se neobjevují známky zneužívání, zanedbávání, týrání aj.;
- vytvářet sociální a ekonomické podmínky pro zdravotní a sociální služby, aby byly podporovány rodiny s dětmi, a posílily tak možnost, aby se rodiny o své děti staraly správně;
- je nutné, aby se změnil styl výchovy, když je takový styl nebezpečný, ne zrovna správný, až život ohrožující;
- snižovat násilí⁴⁴.

---

⁴³ WEISS, P. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*. Praha: Grada, 2000. str. 79.

⁴⁴ WEISS, P. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada, 2005. str. 57.

Základní oblasti primární prevence sexuálního zneužívání dětí:

- děti mladší patnácti let a oběti zneužívání,
- rodiče dětí, budoucí pedagogové, pedagogové,
- profesionální skupiny (zdravotníci, pracovníci v sociální oblasti, orgány činné v trestním řízení atd.),
- veřejnost, informační prostředky,
- pachatelé.⁴⁵

Sekundární prevence se zaměřuje na rizikové skupiny obyvatelstva (osoby, které se mohou stát oběťmi nebo pachateli) a na rizikové životní situace, za kterých dochází nebo může docházet k sexuálnímu zneužívání dětí. Terciální prevence je chování lékaře, pedagoga, psychologa, vychovatele, rodiče apod., jehož způsobem je možné zamezit opakovanému násilí na dítěti, nebo jej aspoň snížit. Terciální prevenci lze dělit na etapu diagnostickou (zjištění míry poškození oběti) a na etapu pomocnou, ochrannou a terapeutickou (rozhodnutí odborného pracoviště, zda dítě zůstane, nebo nezůstane nadále v rodině).⁴⁶

4 Pomoc obětem trestného činu

Povinnost státu je zajistit lepší postavení oběti trestné činnosti a poskytnout jí co nejúčinnější pomoc a podporu.

Rozsah pomoci, který je uveden v Mezinárodní příručce OSN o pomoci obětem TČ:

- azylové domy, linky důvěry, zabezpečení oděvů, potravin,
- poradenství (Bílý kruh bezpečí, středisko Probační a mediační služby, poradny pro rodiny, ...),
- obhajoba oběti,
- vysvětlení práv, která oběť má v průběhu trestního řízení,
- nácvik odborníků, kteří se zabývají oběťmi,
- prevence kriminality (přednášky, semináře, sebeobrana, ...),
- snaha o zvýšení právního vědomí v této oblasti,

---

⁴⁵ Tamtéž, str. 59.

⁴⁶ Tamtéž, str. 58, 84 a 85.

- posttraumatická péče, terapie,
- peněžité pomoci (zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů),
- vykazání ze společného obydlí a zákaz vstupu do něj (ZPČR),
- restorativní justice neboli obnovující justice (proces, kde se oběť a pachatel, ale i ostatní osoby, které mají co do činění s případem, se aktivně zaobírají společným řešením důsledků TČ, jde zde o upřednostnění oběti, rychlé a přímé vypořádání, a to se provádí, aniž by se čekalo na soudní řízení).

Základní mezinárodní dokumenty týkající se oběti kriminality

- Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů
- Rámcové rozhodnutí Rady (2001/220/SVV) ze dne 15. března 2001, o postavení obětí v trestním řízení (zajištění práva na informace oběti, právo na bezplatné zastoupení, zajištění mediace v rámci trestního řízení, podpora institutů a subjektů, které se specializují na pomoc obětem)
- Rámcové rozhodnutí Rady (2002/475/SVV) ze dne 13. června 2002, o boji proti terorismu
- Směrnice Rady (2004/80/ES) ze dne 29. dubna 2004, o odškodňování obětí TČ

Základní vnitrostátní úprava týkající se oběti kriminality

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Restorativní justice⁴⁷

---

⁴⁷ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice. str. 59–63.

4.1 Zákon o obětech trestných činů

Dne 1. ledna roku 1998 nabyl účinnosti zákon č. 209/1998 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů. Nicméně bylo tomuto zákonu mnohé vytýkáno, protože obsahoval celou řadu nedostatků, kterými například bylo to, že zde byla příliš úzká definice oběti (obětí byla pouze osoba, které byla způsobena újma na zdraví), nebyla zde upravena ochrana před druhotnou újmou, nedostatečná informovanost obětí TČ (zejména ze strany OČTŘ, o čemž svědčily nízké počty žádostí o poskytnutí pomoci), nedostačující úprava práva na právní a jinou pomoc, neexistovalo zde bezplatné právní zastoupení oběti v případě neschopnosti uplatnění svých práv, nedostatečná lhůta (1 rok) pro podání žádosti o poskytnutí pomoci, mizivá podpora specializovaných služeb a subjektů pro pomoc obětem trestných činů a další. Proto dnem 1. dubna 2013 nabyla účinnosti první část zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o obětech trestných činů“ nebo „ZOTČ“), jehož zbývající části nabyly účinnosti 1. srpna 2013. Tento zákon zejména upravuje právo na poskytnutí odborné pomoci (psychologické a sociální poradenství, poskytování právních informací, restorativní programy, právní pomoc), právo na informace, právo na soukromí a právo na ochranu před sekundární viktimizací ze strany orgánů činným v trestním řízení. Zákon navíc rozšířil definici oběti. Nemusí tedy dojít k trestnému činu, stačí zde možnost jeho uskutečnění. Dále je v tomto zákoně zavedena zvláštní kategorie osob, kterou jsou zvláště zranitelné oběti (děti, osoby s handicapem apod.). Tyto osoby mají nárok na bezplatnou pomoc, která má například sloužit k zamezení druhotné viktimizace atd. Stojí zde za zmínění i to, že v zákoně je nově upraveno i právo oběti na doprovod důvěrníka. Důvěrníkem může být osoba, která je oběti blízká. Účelem důvěrníka je poskytnutí psychické podpory. Nová právní úprava přiznává právo na peněžitou pomoc oběti, které v důsledku trestného činu bylo ublíženo na zdraví nebo způsobena těžká újma na zdraví. Toto právo přiznává i pozůstalým osobám po oběti. V souvislosti s peněžitou pomocí je i změna některých sazeb. Primárním obětem, kterým v důsledku TČ vznikla škoda na zdraví, bude paušálně vyplaceno 10.000 Kč místo dosavadních 25.000 Kč a v případě těžkého ublížení na zdraví byla částka zvýšena na 50.000 Kč a celková částka, která může být oběti vyplacena za prokázanou ztrátu na výděлку a prokázané náklady na léčení, je zvýšena z 25.000 Kč na 50.000 Kč a celková částka ze 150.000 Kč na 200.000 Kč, kdy pozůstalý sourozenec dostane

pouze 175.000 Kč. Pokud se jedná o celkovou částku pro všechny pozůstalé oběti, nesmí překročit 600.000 Kč. Dříve byl limit 400.000 Kč. Bývalá lhůta jednoho roku, stanovená pro uplatnění nároku na peněžitou pomoc, je nově stanovena jako subjektivní lhůta pro uplatnění nároku na 2 roky. Zároveň byla doplněna subjektivní lhůta pro podání žádosti na 5 let. Tyto lhůty by měly dostačovat, pokud dojde ke zhoršení sociální situace v důsledku trestného činu. V neposlední řadě je zde nutné zmínit, že zákon o obětech trestných činů stanovuje i podporu subjektům, které poskytují pomoc obětem TČ. Jde zde o poskytování dotací ze státního rozpočtu za podmínek a v rozsahu stanovených v tomto zákoně.⁴⁸

4.1.1 Srovnání legislativy České republiky s legislativou Slovenské republiky

Na Slovensku je platný a účinný zákon č. 215/2006 Z.z., o odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy (účinný od 1. 5. 2006, byl novelizován zákonem 79/2008 Z.z., který nabyl účinnosti 1. 4. 2008), který zrušil zákon č. 255/1998 Z.z. o odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy v znení zákona č. 422/2002 Z.z.

Na rozdíl od české úpravy zákon užívá termín poškozený, nikoli oběť, tento pojem však odpovídá pojmu oběť v české právní úpravě. Slovenská úprava rozšiřuje okruh poškozených tím, že pod termín újma na zdraví zahrnuje i znásilnění, sexuální násilí a sexuální zneužívání, těžkou újmu na zdraví, smrt. Poškozený, kterému byla způsobena újma na zdraví znásilněním nebo sexuálním násilím, má nárok na vyplacení odškodnění za způsobenou morální škodu ve výši až desetinásobku minimální mzdy. To je v české právní úpravě nemyslitelné.⁴⁹

---

⁴⁸ SVATOŠ, R. Právní úprava obětí trestných činů. In: Zborník z medzinárodného odborného seminára konaného 10. a 11. decembra 2013 v Bratislave „Terciárna prevencia kriminality v širšom sociálnom kontexte“, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2014. 24-35.

⁴⁹ Tamtéž, str. 24-35.

4.2 Možnosti pomoci týraným ženám

Žena, kterou postihlo domácí násilí, potřebuje při řešení složité životní situace, jakou domácí násilí rozhodně je, i terapeutickou podporu. Pokud se sama a dobrovolně nerozhodne, jakým směrem se dál chce ubírat, není možné, aby byla k něčemu nucena, tedy za ni nemůže rozhodovat jiná osoba. Hlavním úkolem je zařadit osobu, na které bylo pácháno násilí, do programů pro oběti.

Psychoterapeutická pomoc (důležitý bod v procesu rozhodování o nevhodnějším řešení) se dělí na:

- **individuální terapii**, která je méně častou variantou,
- **párovou terapii**, která má význam jen tehdy, pokud je žena schopna ubránit své postavení a muž má zájem na změně svého chování,
- **skupinovou psychoterapii**, ta je velmi vhodná, protože umožňuje získání náhledu nad svou situací, podílení se se svými zkušenostmi s ostatními ženami, získání vhodného způsobu reagování na problém, podpora sebevědomí.⁵⁰

4.3 Bezpečnostní plán pro oběti

Když už se oběť domácího násilí rozhodne k tak razantnímu kroku, jako je odchod od násilníka, je důležité, aby si týraná osoba sestavila podrobný soupis kroků, které vedou k zmírnění intenzity násilí až po samotný odchod. Plán se připravuje v písemné podobě a může vypadat následovně:

- Uschovejte si u osoby, v kterou máte důvěru náhradní klíče, oblečení, důležité dokumenty, lékařské písemnosti a hotovost.
- Uschovejte si všechno, co je důkazním materiálem fyzického násilí (poškozené oblečení, fotografie úrazů a modřin atd.).
- Naplánujte si nevhodnější dobu k případnému útěku.
- Pamatujte si, kam se můžete obrátit v případě potřebné pomoci (telefonní čísla přátel, azylových domů) a řekněte někomu, co se u vás děje.
- Netajte násilí před dětmi, ale určete jim nejbezpečnější místo v bytě, které se dá zamknout, sousední dům, kam by se v mezním případě mohly schovat. Hlavní

---

⁵⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. str. 647.

je, aby věděly, že jde o jejich bezpečí, a nikoliv, aby si myslely, že jejich povinnost je vás ochraňovat.

- Domluvte si signál se sousedy, např. vyvěšený praporek z okna = volejte policii.
- Nestyďte se vyhledat pomoc nejbližších a odborníků.

Pokud jde o život:

- Pokud nastala nebezpečná situace, jste v ohrožení, volejte policii.
- Při napadení během telefonování policii neukončujte hovor, ale mluvte a křičte.
- Být s policií v jiné místnosti, než je pachatel, abyste mohl/a mluvit bez přerušování.
- Se zraněním navštivte lékaře, řekněte, co se vám stalo, nechat si napsat zprávu.
- Po útoku neuklízejte důkazy (střepy, vytržené vlasy, rozbité předměty, ...), ale uložit si je do igelitového sáčku a předat policii.
- Vyfotografovat škody.
- Zjistit jména a čísla zasahujících členů policie.⁵¹

4.4 Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím

Vykázání představuje opatření (donucovací úkon, bezprostřední zákrok) přijímané policejním orgánem na místě samém. Nelze jej však vnímat jako sankci, nýbrž jako preventivní opatření proti nebezpečnému chování násilné osoby. Policie České republiky dostala oprávnění vykázat toho, kdo násilnickým chováním ohrožuje jinou osobu na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, z bytu, obydlí nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou i z jeho nejbližšího okolí. Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje (rozsah prostoru, z něhož má být násilná osoba vykázána, se určuje tak, aby byl naplněn účel vykázání), uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Tato pravomoc byla Policii ČR svěřena proto, aby měla dostatečné nástroje k tomu, aby zabránila opakování trestného činu domácího násilí, protože právě ona často vyjížděla k zásahům proti tomuto trestnému činu. Disponuje nejširší databází potřebných informací (dřívější

---

⁵¹ ČECH, O. Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb. České Budějovice: Theia, 2011. str. 114 a 115.

výjezdy, přestupky, TČ, pobyt obyvatel, držitelé zbraní apod.). Při náležitém postupu je Policie ČR schopna rychle a spolehlivě posoudit, zda je na místě uplatnit zákrok v podobě vykázaní nebo nikoliv. Policista je oprávněn danou osobu vykázat i v její nepřítomnosti. Pokud není daná osoba přítomna, o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázaním ji poučí policista při prvním kontaktu. Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázaním, může proti němu na místě podat námitky, které pak policie zaznamená v potvrzení o vykázaní. Policista okamžitě předá námitky krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázaní. Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí o vykázaní podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. O tomto právu vykázanou osobu před předáním potvrzení o vykázaní poučí policista. Navíc policista poskytne vykázané osobě informace o možnostech jejího dalšího ubytování (např. poskytne seznam adres, kde je možné se na přechodnou dobu ubytovat). Stát nabízí dvoustupňovou ochranu pro ohroženou osobu. V první fázi poskytne stát ohrožené osobě lhůtu 10 dnů (tuto lhůtu nelze zkrátit ani na žádost ohrožené osoby), kdy je násilná osoba vykázána z bytu a veškerá opatření jsou zde realizována prostřednictvím policejního orgánu, respektive z rozhodnutí státu. V druhé fázi je poskytnutí právního prostředku oběti, tedy možnost obrácení se na soud se žádostí o předběžné opatření. ZPČR stanovuje vykázané osobě řadu práv a povinností, které jsou nastaveny tak, aby splnily účel vykázaní.⁵²

Mezi povinnosti vykázané osoby patří:

- neprodleně a bez zbytečného zdržování opustit prostor vymezený policistou, který je určen v potvrzení o vykázaní,
- zdržet se vstupu do určeného prostoru,
- nekontaktovat ohroženou osobu,
- vydat policistovi všechny klíče od společného obydlí.

Vykázaná osoba má samozřejmě i svá práva, mezi která patří:

- vzít si ze společného obydlí osobní potřeby, cennosti, doklady a věci, které jsou nezbytné pro její podnikání nebo výkon povolání (toto právo lze uplatnit pouze jednou, v přítomnosti policisty);
- ověřovat provedení vykázaní na čísle tísňového volání 158;

---

⁵² STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázaní jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009. str. 40-42.

- uskutečnit vyzvednutí kopie úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.⁵³

---

⁵³ STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009. str. 43.

5 Stalking

V lovecké terminologii znamenal anglický výraz „stalking“ stopování, stopováním uštvat lovenou zvěř k smrti. V kriminologii je stalking definován jako úmyslné obtěžování jiné osoby, čímž ohrožuje její bezpečnost, nabourává soukromí, osobní svobodu a lidskou důstojnost, snižuje tím komfort pronásledované osoby, nebo ohrožuje její život. Stejně jako u domácího násilí jsou i u stalkingu přidělené role, tedy oběť (pocituje strach, bezmoc) a pachatel (terorizuje svou oběť). Nejde o jednorázový čin. V mnoha případech je těžké určit, kde pronásledování mělo svůj zrod. Hlavním znakem je závislé upnutí pachatele na určitou osobu. Tím oběti poskytuje nevyžádanou a nechtěnou pozornost, ať už dopisy, formou SMS, telefonicky, tak i přibližováním se do její blízkosti.

Mezi motivy hlavní řadíme:

- snahu dostat se do blízkosti vytypované oběti,
- převzetí úplné kontroly nad bytím oběti,
- zničení komfortu pronásledované oběti, tedy jejího psychického a tělesného zdraví.⁵⁴

5.1 Oběti stalkingu

S tímto trestným činem se může setkat kterákoliv osoba, nezáleží zde na věku, na pohlaví, sociálním postavení ani vzhledu. Oběť velmi těžko dokáže rozlišit, co je neškodný zájem o ni a co už je nebezpečný projev, který ji může velmi tragicky ohrozit.⁵⁵

5.1.1 Spirála stalkingu

Zahrnuje tři fáze:

1. iniciativa pachatele (zaslání dopisu, SMS, telefonát atp., tímto jednáním oběť vystresuje),

---

⁵⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. str. 53, 55.

⁵⁵ Tamtéž, str. 82, 83.

2. strach odeznívá, oběť se uklidňuje, klid ale netrvá dlouho, oběť přechází do fáze třetí,
3. zde převládají značné obavy a stres z toho, že stalker opět udeří.⁵⁶

5.2 Řešení případů stalkingu

Mezi hlavní praktiky oběti, které mohou přispět k ukončení pronásledování, patří:

- ignorování pokusů o zkontaktování,
- vyhýbání se pronásledovateli,
- provádění dokumentace a archivace zpráv SMS, dopisů apod.,
- informování okolí o problému,
- hledání pomoci, podpory a porozumění.⁵⁷

---

⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. str. 83.

⁵⁷ Tamtéž, str. 89, 90.

6 Organizace pomáhající obětem trestných činů

6.1 Acorus, z. ú.

Poskytuje odbornou pomoc osobám, které jsou ohroženy domácím násilím. Pomoc směřuje k překonání těžké životní situace a také ke zpětnému začlenění do běžného života.

Poskytované služby:

- azylový dům,
- krizová pomoc,
- odborné sociální poradenství,
- poskytování právních informací.

Azylový dům je služba, která je poskytována dospělým ženám s maximálně třemi dětmi od tří měsíců do osmnácti let věku. Cílem služby je zajištění bezpečí před pachatelem domácího násilí, zlepšení psychického stavu oběti i jejích dětí, zvládnutí sociální a právní situace, klidný život s absencí násilí. K realizaci těchto cílů napomáhá stálá služba v azylovém domě, zabezpečovací zařízení, mříže v oknech, tvorba a naplňování individuálních plánů, vypracovávání žádostí, pomoc při shánění bydlení nebo zaměstnání, umístění dětí do školy atp.

Krizová pomoc poskytuje ženám a ženám s dětmi bezplatný pobyt v azylovém domě po dobu sedmi dnů. Krizová pomoc slouží obětem domácího násilí pro překonání krizové situace, zlepšení psychického stavu. Též slouží k informování o dalších možných krocích, které jsou nutné k vyřešení problému domácího násilí.

Odborné sociální poradenství je zde jak pro osoby, které jsou ohroženy domácím násilím, tak i pro ty, kdo pomoc pro osoby postižené domácím násilím hledají. Služba je poskytována bezplatně.

Co se týče právního poskytování informací, organizace Acorus, z. ú. je akreditována u Ministerstva spravedlnosti, kde je i zapsaná v Registru poskytovatelů

pomoci obětem trestných činů. Slouží bezplatně všem osobám, které jsou ohroženy domácím násilím.⁵⁸

6.2 Rosa – centrum pro týrané a osamělé ženy

- nezisková organizace,
- pro ženy (i s jejich dětmi), které jsou ohroženy TČ domácího násilí,
- poskytuje odborné sociální poradenství;
- je zde cílem posílení schopnosti zvládnout těžkou životní situaci, zlepšení informovanosti v oblasti vlastních práv, nalézt odvahu řešit vzniklou situaci apod.

Centrum Rosa se věnuje i prevenci, vydává publikace aj.⁵⁹

6.3 Bílý kruh bezpečí

Poskytuje odbornou, bezplatnou a diskretní pomoc obětem trestných činů. Tuto organizaci nalezneme v Českých Budějovicích, Jihlavě, Plzni, Olomouci, Ostravě, Liberci, Pardubicích, Praze a v Brně. Odbornou pomoc poskytují odborní pracovníci z řad právníků, psychologů a sociálních pracovníků.⁶⁰

6.4 Magdala

Cílem poradny je poskytnutí odborné pomoci prostřednictvím odborných pracovníků lidem, kteří pomoc potřebují. Je zde poskytováno ubytování v utajení, poradenská činnost (sociálně-terapeutické a sociálně-právní poradenství).

Cílové skupiny poradny:

- oběti domácího násilí,
- oběti obchodu s lidmi,
- osoby v krizi,

---

⁵⁸ ACORUS. Služby - *Acorus* [online]. © Web4ce, s.r.o. 2011 [cit. 2019-03-10] Dostupné z WWW: <<http://www.acorus.cz/cz/sluzby.html>>.

⁵⁹ ROSA. Rosa nezisková organizace Rosa spolek – stop násilí na ženách [online]. © 2014 ROSA | webdesign everything 2 human [cit. 2019-04-03] Dostupné z WWW: <<http://rosa-os.cz/>>.

⁶⁰ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Bílý kruh bezpečí – poslání a činnost [online]. © Bílý kruh bezpečí, z.s., Networm Studio [cit. 2019-04-03] Dostupné z WWW: <<https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>>.

- pro rodiny s dětmi.⁶¹

6.5 proFem o.p.s.

Nezisková nevládní organizace, která pomáhá obětem domácího, sexuálního nebo jiného násilí formou odborného právního a sociálního poradenství a prevence násilí. Veškeré služby jsou bezplatné. Řídí se zde principy důvěry, nestrannosti, diskrétnosti a nezávislosti.⁶²

---

⁶¹ ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA. Projekt Magdala – arcidiecézní charita Praha [online]. © VIZUS | webmaster 2019 [cit. 2019-04-03] Dostupné z WWW: <<https://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>>

⁶² PROFEM. proFem – kdo jsme [online]. © proFem RedGreenBlue | Fenomen 2019 [cit. 2019-04.03] Dostupné z WWW: <<https://www.profem.cz/cs/o-nas/kdo-jsme>>

7 Praktická část

7.1 Cíl praktické části

U dotazníkového šetření bylo cílem zjistit, zda je veřejnost dostatečně informována o možné pomoci obětem trestného činu domácího násilí, sexuálního zneužití a stalkingu, dále jakému orgánu by se občané ČR v první řadě svěřili, kdyby se stali obětí zmíněných trestných činů a hlavně, jaká opatření by společnost navrhovala, aby se co nejvíce snížil počet neohlášených trestných činů. U šetření formou rozhovorů s pracovníkem Bílého kruhu bezpečí bylo cílem zjistit, co by se dalo ještě v naší společnosti zlepšit, jaké opatření by mělo být přijato, aby se snížil počet neohlášených trestných činů a zvýšila se informovanost veřejnosti o všech možných formách pomoci obětem trestných činů.

7.1.1 Stanovení předpokladů

Lze předpokládat, že si veřejnost plně uvědomuje, že je v naší společnosti vysoký počet neohlášených trestných činů. Lze hypoteticky odhadnout, že typy dotazovaných laiků se budou pohybovat od 70 % a výše. Také předpokládáme, že oběti trestných činů hledají pomoc hlavně u orgánů policie. Toto číslo bude přesahovat 70 %. Stejně tak lze očekávat, že je veřejnost o problematice trestného činu domácího násilí, sexuálního zneužití a stalkingu málo informována. Číslo se hypoteticky bude pohybovat nad 70 %.

7.2 Použité metody a techniky

Jako hlavní metoda byla použita analýza informací získána pomocí techniky řízeného rozhovoru provedeného s pracovníci organizace Bílý kruh bezpečí v Českých Budějovicích a dále analýza informací získaných technikou dotazníku, který byl sestaven ze třinácti uzavřených otázek, pouze dvě z nich byly otevřené a respondenti na ně měli podle svých názorů odpovědět. Celkem bylo elektronicky rozesláno 150 dotazníků. Návratnost byla 101 dotazníků.

7.3 Popis zkoumaného vzorku

Řízený rozhovor poskytovala odborná pracovnice z organizace Bílý kruh bezpečí České Budějovice. Rozhovor obsahoval dvanáct otázek.

Výběr osob pro dotazníkové šetření byl z okruhu mých přátel, příbuzných a kolegů. Jednalo se o osoby čtyř věkových kategorií od osmnáctého roku života a výše.

7.4 Řízený rozhovor s pracovnící Bílého kruhu bezpečí České Budějovice

Paní Gabriela souhlasila s nahráváním rozhovoru, který se konal 28. 3. 2019 v Bílém kruhu bezpečí v Českých Budějovicích.

Jak dlouho pracujete v BKB?

V Bílém kruhu bezpečí působím přes půl roku, tedy od září roku 2018. Před tím jsem se věnovala také sociálním službám, ale se zaměřením na adiktologické pacienty, v rámci adiktologické poradny preventů. Praxi v sociálních službách mám přibližně dva roky.

Čím je pro Vás tato práce přínosem?

Tím, že mám možnost učinit kroky k tomu, aby nastala určitá změna k lepšímu. Jsem zprostředkovatel pomoci pro oběti a v tom vidím obrovský smysl. Hlavní smysl vidím v tom, abychom společnost učili změnit náhled a postoj k oznamování věcí, které vidí, netabuizovat nepříjemná témata. V neposlední řadě nebát se, nemít strach zasáhnout, oznámit, být svědkem apod. V rámci i této osvěty vidím velký přínos, že existuje někdo kvalifikovaný, kdo to může dělat.

Setkala jste se někdy s příběhem oběti, který byl obzvláště krutý?

Setkávám se s nimi velmi často, ale nejčerstvější je z minulého týdne, kdy mě oslovila žena, která přišla velice rozrušená, měla na obličeji modřinu. Okamžitě jsem s ní zahájila konzultaci, při které jsem se dozvěděla, že dotyčná osoba je obětí domácího násilí už přes tři roky, a to velmi brutálního domácího násilí. Partner neustále dokazoval

převahu nad partnerkou, byl adiktologický pacient, který měl sklony i k sexuálnímu násilí. Po partnerce vyžadoval sex, když partnerka odmítla, začal být velmi agresivní.

Žena nás navštívila poté, co ji partner svázal ruce a nohy, obvázal jí těžký řetěz kolem krku, posléze ji táhl po šterku do rybníka, kde ji zanechal svému osudu. Žena se z rybníka nějakým způsobem dokázala dostat a okamžitě přišla do Bílého kruhu bezpečí. Zde pak popisovala praktiky, které se jí doma dějí. Násilník své partnerce například bouchal její hlavou o čelo postele, dokud neupadla do bezvědomí, posléze ji znásilnil. I přes to všechno oběť nepodala trestní oznámení. Ženě jsme nabídli všechna možná řešení jejího případu, domluvila si s námi druhou konzultaci, ale na tu už nedorazila.

S tím jsme však nemohli nic dělat, protože jsme vázáni mlčenlivostí. Vše záleží pouze na klientovi, jak bude dál chtít daný případ řešit.

Často nám volají lidé, že mají v jejich okolí podezření na domácí násilí, my ale nemůžeme oznamovat nic, co není podložené důkazy, nemůžeme oznamovat něco, co nám neoznámila přímo oběť. Výjimkou jsou nezletilí a malé děti. V tomto případě na nás padá oznamovací povinnost.

Případ, který mnou velice otřásl a kvůli kterému jsem zvažovala, jestli jsem vůbec schopna tuto práci zvládnout, byl ten, kdy se jednalo o sexuální zneužívání dětí v rodině, konkrétně dvou malých holčiček ve věku 3 a 5 let, kdy se na nich sexuálně ukájel jejich biologický prarodič, respektive otec ze strany otce.

Jaká věková kategorie obětí, které navštíví BKB v ČB, je nejčastější?

Jedná se o osoby od třiceti do padesáti pěti let života. Velmi často se ale setkáváme i s trestnou činností, která je páchána na seniorech.

S jakými trestnými činy se v BKB setkáváte nejčastěji?

Nejčastěji jde o domácí násilí, domácí násilí psychického charakteru a stalking. Dále se zde setkáváme v ojedinělých případech i s týráním svěřené osoby, vraždami, přepadením aj.

Jaké je nejčastější sociální postavení oběti, která vyhledá pomoc?

Mezi lidmi koluje mýtus, že oběťmi jsou nejčastěji lidé ze slabších sociálních vrstev. Není to však pravda. Naopak mám velkou zkušenost s tím, že nás navštěvují především ženy, které jsou vysoce postavené, které mají stabilní zaměstnání a jsou finančně nezávislé. Stát se to může opravdu komukoliv, tudíž nerozlišujeme pohlaví, věk, sociální status, státní příslušenství, ani nic podobného.

Jak je podle Vás laická veřejnost informována o možné pomoci obětem trestných činů?

Společnost je informována málo. Mám zkušenost s tím, že opravdu mnoho lidí neví, co je Bílý kruh bezpečí, takže se neustále snažíme o osvětu veřejnosti. Děláme reklamní kampaně, jezdíme přednášet, vídáme se se širší veřejností, snažíme se nalézt způsoby, jak širokou laickou veřejnost oslovit co nejvíce. Cílem je, aby dostupnost našich služeb byla opravdu všude. V nedávné době jsme oslovili úplně ty nejmenší vesničky a obce, které vydávají zpravodaje, deníky, noviny apod., kde nám vyšlo více jak čtyřicet rozhovorů a inzerce. Klíčové je, aby oběti věděly, jaké mají možnosti, že na to nejsou samy, že mají možnost se na někoho obrátit.

Velký počet přednášek máme na školách. Nyní se ale zaměřujeme i na mateřská centra, čímž chceme prevenci šířit i mezi nejmenší děti.

Každý rok se snažíme o efektivní vynaložení finančních prostředků, abychom udělali reklamní kampaně, billboardy a další zajímavé věci, které veřejnost upoutají a informují.

Domníváte se, že oběť trestných činů je dostatečně chráněna zákonem?

Ne, není. Bílý kruh bezpečí se stále snaží o novely v zákonech. Osobně vidím spoustu mezer, kde by se mohlo ještě zapracovat. BKB je institucí, která se sama zapojila

do změny některých zákonů, ale bohužel to vždy bylo na základě nějaké tragické události, která se stala. Tím pádem se zjistilo, jaké má zákon mezery. Mezi zásadní roky patřil rok 2001, kdy šlo o případ manželů Růžičkových. Tehdy došlo ke dvojnásobné vraždě na základě domácího násilí, otec zavraždil jak matku, tak dceru, ačkoliv se obě předtím dovolávaly pomoci. V té době však v zákoně nebylo ohraničení trestného činu týrání svěřené osoby apod., a proto to vždy policie řešila domluvou, nebo

to řešila jako chronicky páchaný přestupek. Na základě této události je v zákoně definovaný trestný čin týrání svěřené osoby apod. Poté začal fungovat i institut vykázání. Druhý případ se stal v roce 2007, kdy byla zavražděna po dlouhodobém stalkingu dvaatřicetiletá zaměstnankyně letiště, která se též dovolávala pomoci. Stalking v té době nebyl trestným činem, nebyl nijak trestně stíhatelný. Nakonec pachatel ženu na letišti ubodal. Až na základě této tragické události se stal stalking trestným činem.

Neustále se tedy snažíme, aby změny v zákoně neprobíhaly až po tragických událostech, jak tomu bylo u těchto dvou případů.

Jaké je podle Vás procento neohlášených trestných činů?

Hodně vysoké. Podle mého názoru je to sedmdesát procent.

Jaký je postup pracovníků BKB, když oběť vyhledá pomoc?

Když oběť zavolá na naše telefonní číslo a seznámí nás s tím, co se jí stalo, tak si s ní domluvíme schůzku, konzultujeme, nastíníme jí všechny možnosti řešení apod. Může také využít služby naší poradny, je to psychologicky právní poradna, která funguje každé pondělí a čtvrtek. Je zde přítomen psycholog a právník, soudce nebo policista. Vždy jsou tedy přítomny osoby, které službu ohraničí jak v rovině právní, tak v rovině psychologické. To vše jsou základní služby naší péče. Pak zde existují i nadstandartní služby, mezi které patří například psychoterapie (pro zvláště zranitelné oběti trestných činů), kterou mohou využít až v délce deseti sezení přímo u našeho psychoterapeuta.

Oběti se k nám ale mohou dostat i formou zprostředkování. To znamená, že máme non-stop linku s evropskou působností, která má číslo 116 006 a funguje na centrále

v Praze. Klienta pak odkazují na pobočku, která je oběti místně příslušná.

Dále nám volá sama policie, když přijede na místo vraždy, kde jsou pozůstalí, abychom se dostavili na místo činu a o pozůstalé se postarali. Můžeme jim v rámci nadstandartních služeb poskytovat psychorekondiční pobyty, okamžitou finanční pomoc z nadačních fondů. Jsme schopni v rámci mimořádných událostí zajistit například úklid místa činu. Hned přiblížím na příkladu. V nedávné době jsme řešili případ, kdy v bytě byli zabiti rodiče malého chlapce. Vražda byla velmi brutální, a tak byl byt neobyvatelný. Aby se mohl chlapec do bytu vrátit za účelem sbalení jeho nejnütnějších

věcí a hraček, bylo nutné co nejdříve místo činu uvést do přijatelného stavu. My jsme okamžitě zajistili finanční prostředky, zajistil se úklid bytu, chlapce jsme do zmíněného bytu převezli, ten si vzal své věci, navíc jsme mu ještě byli schopni poskytnout finanční hotovost na pár dní.

Naše pomoc je velmi rozsáhlá a individuální. Každému klientovi pomáháme podle individuálního plánu, který mu sestavíme podle jeho potřeb.

Jste v kontaktu s klienty i po uzavření jejich případu?

My je standartně nekontaktujeme. Necháváme to vždy na klientovi. Často se nám stává, že klient se vrátí za účelem toho, aby nám poděkoval nebo řekl, že se vše vyřešilo, že bez nás by to nezvládl apod. To v nás zanechává ten pocit, že tato práce má smysl, a že svou práci děláme správně. Také tu často máme případy, kdy klienti nahlásí trestný čin až po několika letech, pokud TČ nebyl promlčen. Měli jsme tu klientku, která se ozvala po osmi letech od ohlášení trestného činu. Celých těch osm let byla v tak špatném psychickém stavu, že s tím nedokázala nijak pracovat, až nás nakonec vyhledala a rozhodla se svůj stav řešit.

Co by se mělo změnit, aby se snížil počet neohlášených trestných činů?

My apelujeme na společnost, aby nezavírala oči před činy, které vidí, je svědkem nebo o nich má jen tušení nebo podezření, že se dějí. Říkáme lidem, aby neměli strach říct, že něco viděli. Bohužel nejvíce nejzávažnějších trestných činů se děje za zavřenými dveřmi, kde na ně nevidí vůbec nikdo, a tak jsou těžko prokazatelné. Dle mého názoru je nejhorší bezohlednost společnosti vůči problémům druhým. Kolikrát to ale není bezohlednost, ale je to hlavně strach. Přiblížím Vám to na jednom případě, kterého jsem byla nedávno svědkem mimo mé pracoviště. Byla jsem na poště a tam u stolu seděla romská matka a dvě její dcery. Starší dcera psala úkol. Matka se na dceru začala rozčilovat, posléze dceři začala sprostě nadávat. Završila to tím, že dceři plivla do obličeje. To už jsem ale nevydržela, protože se to neslučovalo ani s mou profesí, ale ani s mým přesvědčením o morální povinnosti. Oslovila jsem tu ženu, dostalo se mi nemístné a neslušné odpovědi, dcera zalezla strachy pod stůl, načež ji matka vzala za ruku a vláčela ji ze schodů dolů z pošty ven. Dále na dceru řvala, že kvůli ní na ni křičí lidé na poště a že si to s ní doma vyřídí.

V tu chvíli jsem byla jediná, kdo se na té poště ozval. Snažila jsem se lidi okolo sebe okem oslovit, hledat nějakou reakci. Jediná reakce okolí bylo sklopení hlav. Svůj zážitek jsem doma řešila v internetové diskuzi, s lidmi z mého širšího okolí apod. Výsledkem však bylo, že většina lidí by také nic neudělala, kdyby byli svědky něčeho podobného. Snažila jsem se zjistit důvod proč. Důvodů se mi dostalo hned několik. Z nich jsem si pak udělala obrázek o tom, že lidé se bojí zasahovat do něčeho, do čeho se jim podle jejich názorů zasahovat nepřísluší, jsou bezohlední, kolikrát jsou zaujatí sami sebou, nechtějí být svědky, nechtějí být v nepříjemné situaci nijak zainteresováni. Také nechtějí být například v kontaktu s policií, radši jakoby zavrou oči a jdou dál. Lidé si neuvědomují, že nejde o to, někoho poškodit, když nebudou mlčet o tom, co viděli, ale cílem je ochránit například nezletilou bezmocnou osobu.

Takže věcí, která by se měla změnit v rámci společnosti, aby se snížil počet neohlášených trestných činů, je, že každý by nejdřív měl začít u sebe. Člověk by neměl být lhostejný k tomu, co vidí, čeho je svědkem. Nezavírat oči, a jakmile je u něčeho negativního přítomen, hned hlásit. Je to poukázání na chování, které není v pořádku a které může někomu velmi ublížit a traumatizovat. Někteří lidé nikdy ani nebyli v kontaktu s policií, nikdy nebyli u soudu, nikdy se nesetkali s nějakou obětí, takže nevědí, my jim na druhou stranu nemůžeme mít za zlé, že v tu chvíli nic neučinili. Někteří třeba ani nevědí, jaké je to správné chování, jak by v takových momentech bylo vhodné se zachovat, co by měli udělat. Právě kvůli takovým případům apelujeme na osvětu a veřejnost informujeme, jak nejvíce to jen jde.

Mezi hlavní cíle, aby se snížil počet neohlášených trestných činů, patří rozšíření povědomí mezi lidmi. V tom spatřuji největší kámen úrazů. Oběti postižené trestným činem si nejsou vědomi všech možných forem pomoci, kterých se jim může dostat, když vědí, kde hledat. V neinformovanosti společnosti spatřuji největší problém, a tak se naše organizace zabývá již zmiňovanou prevencí, do které spadá osvěta veřejnosti formou reklamních kampaní, přednášek apod. Ukázat lidem, že možnosti jsou.

Je také nutné, aby oběť byla braná vážně, nebagatelizovat její problémy. Když se oběti nedostává dostatečné podpory, dostane se jí jen hrubého zacházení a zesměšňování ze strany společnosti, pak se dotyčná osoba uzavře do sebe a radši bude dál trpět, než aby se svěřovala někomu dalšímu. Byla u nás i klientka, která musela policistům pomalu až dokazovat, že není hysterka a že si domácí násilí nevymyslela. A to z toho důvodu, že její manžel byl tak nesmírně inteligentní manipulátor a násilník,

že násilí na ní praktikoval tak, aby ona na sobě neměla žádné viditelné rány. Policie pak nedokáže adekvátním způsobem zareagovat. Takže my se setkáváme i s tím, že oběť není občas pochopena ani orgány policie, tudíž není s oběťmi zacházeno tak, jak by mělo. Nikdy nevíme, kdy se co stane, může se cokoliv stát nám všem, nikdy na to nejsme dostatečně připraveni, velmi často se ztrácíme i ve svých emocích, tudíž nedokážeme reálně zhodnotit pomoc, kterou bychom teď bezodkladně třeba potřebovali. Proto je tu Bílý kruh bezpečí, aby se pomohlo oběti nastínit a definovat vše potřebné, poté ji pomoci.

7.5 Výsledky dotazníkové šetření a jejich interpretace

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Celkem odpovídalo 101 respondentů, z toho 48 mužů, tj. 47,5 %, a 53 žen, tj. 52,5 %.

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Celkem odpovídalo 101 respondentů. U věkové kategorie 18 – 24 odpovídalo celkem 21 oslovených, tj. 20,8 %. V rozmezí 25 – 35 odpovídalo 38 respondentů, tj. 37,6 %. U věkové hranice 36 – 50 odpovídalo 36 respondentů, tj. 35,6 %. Nad 50 let života odpovědělo 6 dotazovaných, tj. 5,9 %.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Z celkového počtu 101 dosáhl 1 respondent základního vzdělání, tj. 1,0 %, 17 respondentů dosáhlo středního (vyučen), tj. 16,8 %, 54 úplného středního (s maturitou), tj. 53,5 %, a vysokoškolského vzdělání dosáhlo 29 dotazovaných, tj. 28,7 %.

Otázka č. 4: Setkal/a jste se někdy s pojmem domácí násilí, sexuální zneužití nebo stalking?

V této otázce odpovědělo všech 101 dotazovaných ano, tj. 100,0 %.

Otázka č. 5: Máte vlastní zkušenost s trestným činem domácího násilí, sexuálního zneužití nebo stalkingem?

Na tuto otázku odpovídalo 101 dotazovaných. S odpovědí „Ano, problém se dotkl mé vlastní osoby.“ se ztotožnilo 10 respondentů, tj. 9,9 %. Odpověď „Ano, problém se dotkl někoho z mého blízkého okolí.“ označilo 25 dotazovaných, tj. 24,8 %. Odpověď „Ne, s tímto problémem nemám žádné zkušenosti.“ si vybralo 61 respondentů, tj. 60,4 % a 5 respondentů se ztotožnilo s odpovědí „Jiné (napište jaké).“, tj. 5,0 %. Všechny 5 dotazovaných uvedlo, že s touto problematikou do styku přicházejí pravidelně skrze svou práci u PČR.

Graf č. 1

Zdroj: vlastní výzkum

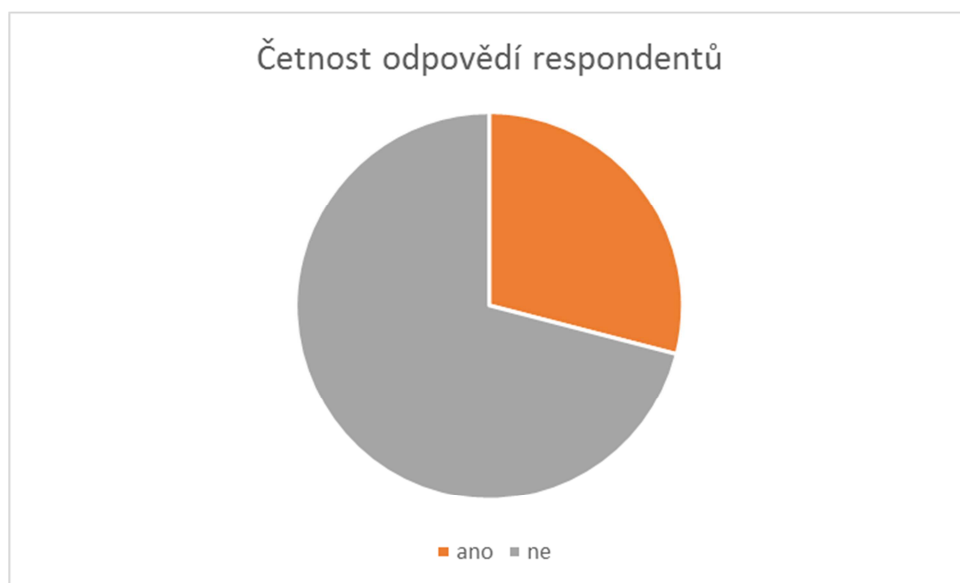
Otázka č. 6: Jaké je podle Vašeho laického odhadu procento neohlášených trestných činů domácího násilí, sexuálního zneužití atd.?

Na tuto otázku odpovědělo všech 101 dotazovaných. Otázka byla otevřená, a tak měli respondenti prostor pro vlastní odhad. Odhady se nejčastěji pohybovaly mezi 60,0 % až 90,0 %.

Otázka č. 7: Víte, že existuje možnost pomoci obětem trestných činů domácího násilí, sexuálního zneužívání nebo stalkingu?

Zde odpovídalo 101 respondentů, z nichž 12 dotazovaných odpovědělo ano, tj. 11,9 %, a 89 dotazovaných odpovědělo ne, tj. 88,1 %

Graf č. 2

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 8: Jste o možnostech pomoci obětem trestných činů informováni ve škole nebo zaměstnání (formou školení, seminářů atp.)?

Na tuto otázku odpovídalo 101 respondentů, z nichž 29 dopovědělo ano, tj. 28,7 %, a 72 dotazovaných odpovědělo ne, tj. 71,3 %.

Otázka č. 9: Je podle Vás informovanost veřejnosti o možné pomoci obětem trestných činů dostatečná?

Odpovídalo 101 dotazovaných, z nichž 14 respondentů odpovědělo ano, tj. 13,9 %, 63 respondentů odpovědělo ne, tj. 62,4 %, a 24 dotazovaných zvolilo odpověď nevím, tj. 23,8 %.

Graf. č. 3

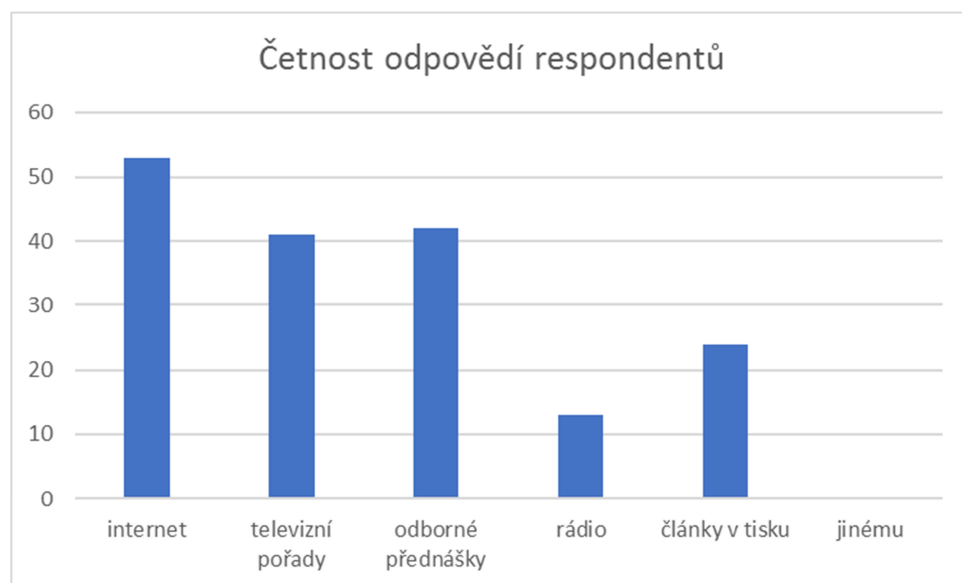

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 10: Pokud máte pocit, že jste nedostatečně informován/a, jakému zdroji informací byste dal/a přednost?

Na tuto otázku odpovídalo 101 respondentů. Internetu by dalo přednost 53 respondentů, tj. 52,5 %. Televizním pořadům by dalo přednost 41 dotazovaných, tj. 40,6 %. Odborné přednášky by zvolilo 42 oslovených, tj. 41,6 %. Rádio by zvolilo 13 dotazovaných, tj. 12,9 %. Článkům v tisku by dalo přednost 24 respondentů, tj. 23,8 %. K možnosti „jiný“ se nepřiklonil žádný respondent.

Graf č. 4

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 11: Co byste navrhl/a, aby se v naší společnosti změnilo (bylo přijato nějaké opatření), aby se snížil počet neohlášených trestných činů (např. domácí násilí, sexuální zneužívání...)?

Zde odpovídalo 101 dotazovaných. Tato otázka byla otevřená, a tak zde respondenti mohli napsat své názory, poznatky a poznámky. Mezi nejčastější názory patřilo, aby se veřejně více mluvilo o problémech (povinné přednášky na školách a v zaměstnání, častější medializace, navýšení preventivních programů...), tudíž by se oběti méně bály svěřovat svému okolí a uměly se lépe bránit a rozhodovat, když dojde k negativnímu zážitku. Takto odpovědělo 90 % dotazovaných. Dále se často objevovala odpověď, aby se zvýšila ochrana obětí a svědků (byl zde například názor, že zákonné desetidenní vykázní agresora ze společného obydlí je nedostatečné). V neposlední řadě zde byl projeven názor, aby se zlepšil přístup okolí k obětem TČ, protože se oběť TČ často bojí, že okolí bude jeho osobou opovrhovat, bude zastávat názor, že si za to dotyčná osoba může sama apod. Tento přístup okolí by se tudíž zlepšil zvýšením informovanosti.

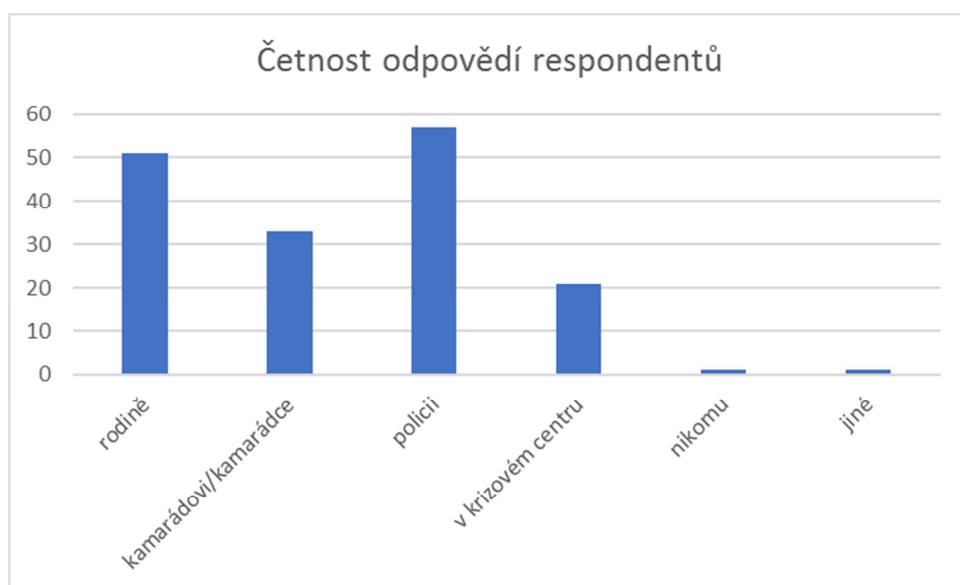
Otázka č. 12: Pokud jste se stal/a obětí uvedených trestných činů, oznámil/a jste to?

Zde odpovídalo 10 respondentů, kteří se stali přímou obětí trestného činu, tj. 9,9 %. Ostatních 91 dotazovaných se obětí nikdy nestalo, a tak nepokračovalo v této otázce dál. Všech 10 respondentů dále odpovědělo, že se se svým problémem svěřila PČR.

Otázka č. 13: Pokud byste se stal/a obětí zmíněných trestných činů, komu byste se svěřil/a?

Na tuto otázku odpovídalo 101 dotazovaných. Rodině by se svěřilo 51 oslovených, tj. 50,5 %, kamarádovi/kamarádce 33, tj. 32,7 %, policii 57, tj. 56,4 %, v krizovém centru (např. Bílý kruh bezpečí...) by se svěřilo 21 oslovených, tj. 20,8 %. 1 respondent by se nesvěřil nikomu a 1 dotazovaný zvolil možnost „Jiné.“, kde uvedl, že by si to s dotyčnou osobou vyřídil sám, tedy bez přítomnosti třetí osoby.

Graf č. 5

Zdroj: vlastní výzkum

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou znalosti o možnosti pomoci obětem trestné činnosti a navrhnout opatření, která by snížila počet neohlášených trestných činů. V naší společnosti je tristní počet neohlášených trestných činů. Při shromažďování materiálů a informací potřebných pro bakalářskou práci bylo zjištěno, že veřejnost je málo informována o všech možnostech pomoci obětem, které nabízejí organizace zabývající se pomocí obětem trestného činu.

V teoretické části, kde se použily především rešerše a analýza literárních zdrojů, bylo zjištěno, že oběti se špatně orientují ve své situaci, potřebují, aby byly vyslechnuty a pochopeny. Důležité je, aby věděly, že nejsou se svým problémem samy. Lidé, kterým bylo ublíženo trestným činem, cítí stud, velmi často se setkávají s negativními poznámkami ze strany jejich nejbližšího okolí. Špatný přístup okolí spatřuji hlavně ve špatné informovanosti veřejnosti.

V praktické části jsem formou řízeného rozhovoru s pracovnící Bílého kruhu bezpečí zjišťovala, jak je podle jejího názoru společnost informována, jakou formou pracovníci poraden vnášejí osvětu mezi širokou veřejnost, jak se snaží o snižování nenahlášených trestných činů apod. Dále jsem v praktické části formou dotazníkového šetření zjišťovala, jak na celou problematiku pohlíží lidé z mého nejbližšího okolí od osmnáctého roku života a výše.

Hypotézy, které jsem si určila v praktické části, se téměř všechny potvrdily. Počet neohlášených trestných činů, dle typování laické společnosti, se pohybovalo od 60 % až do 90 %, hypoteticky bylo předpokládáno, že spodní hranice bude od 60 %, hypotéza se tedy mylila pouze o 10 %. Dále pak bylo odhadnuto, že se veřejnost nejvíce bude obracet o pomoc k orgánům policie, tedy že to bude více jak 50 %. Druhá hypotéza se rovněž potvrdila, protože počet činil 56,4 %. Potvrzena byla i hypotéza třetí. Odhadovalo se, že je veřejnost málo informovaná o možné pomoci při domácím násilí, sexuálního zneužití a stalkingu. Očekávalo se více než 70 %, zjištěné číslo bylo 88,1 %.

Každý jedinec by měl začít u své osoby. Nebýt lhostejný k něčemu, co vidí, nebát se, komunikovat s orgány policie, neopovrhovat lidmi, kteří se stali obětí trestného činu, spíše se snažit vžít do jejich situace. Každý by si měl uvědomit, že oběti se v průběhu života může stát i on. Pak každý uvítá, když se bude moci se svým

problémem někomu svěřit, aniž by mu byly uštědřeny jen posměšky a narážky. Dále jde hlavně o informovanost. Jak jsem v Bílém kruhu zjistila, poradna se velmi intenzivně snaží o osvětu veřejnosti. Pracovníci odborných poraden jsou si vědomi toho, že společnost je stále málo informována. Stále hledají další možnosti, jak by mohli širokou veřejnost co nejlepším způsobem více informovat. Mezi hlavní formy pomoci obětem patří prevence. Bílý kruh bezpečí navštěvuje velmi často školy, kde pořádá školení a přednášky. V poslední době se snaží šířit osvětu i v mateřských centrech. Nyní se BKB snaží oslovit i ty nejmenší obce, vesnice apod., aby se možnost informovanosti dostala opravdu všude a každému jedinci. Je nutné netabuizovat a nebagatelizovat nepříjemná témata, nikdy nevíme, kdy budeme potřebovat pomoc my sami. Snížení neohlášených trestných činů je tedy běh na dlouhou trať. Je ale dobré vědět, že se o to někdo v naší společnosti velmi intenzivně snaží.

Návrh opatření, kterými by se snížil počet neohlášených trestných činů, je tedy takový, aby byla na školách, v každém zaměstnání, v mateřských centrech apod. zavedena povinná školení, semináře, přednášky aj., které by prováděly zainteresované subjekty. Je nutné, aby se veřejnost začala s problematikou trestného činu seznamovat od nejútlejšího věku. Dále bych navrhovala, aby se velké pozornosti dostalo i seniorům, protože stejně jako děti, jsou i oni zvláště zranitelnými osobami. Prostřednictvím častých a pravidelných besed jim přiblížit, jak se vyvarovat toho, aby se stali oběťmi trestného činu. Též je informovat o možnostech pomoci, na koho se obrátit, že na problém nejsou sami atp. Rovněž by se měla zajistit výroba informačních videí, která by se vysílala v televizi, na internetu, popř. třeba v čekárnách u lékařů, kde je používána projekce osvětových spotů.

Po zpracování všech nasbíraných dat a podkladů jsem zjistila, že informovanost společnosti o možné pomoci obětem trestné činnosti je na velmi nízké úrovni. Navrhnutá opatření v bakalářské práci, která by snížila počet neohlášených trestných činů, se týkají zavedení povinných přednášek, školení aj., jak ve školách, v zaměstnání, tak i v mateřských centrech a domech pro seniory, dále vysílání osvětových videí.

Na základě těchto skutečností považuji cíl bakalářské práce za splněný.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

BURIÁNEK, J. a kol. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006. 110 s., ISBN 80-7254-914-6.

BUSKOTTE, A., VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, L., ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. 176 s., ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. 160 s., ISBN 978-80-00-01550-7.

ČECH, O. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice: Theia, 2011. 140 s., ISBN 978-80-904854-0-2.

ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. 160 s., ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. 192 s., ISBN 978-80-247-2014-2.

JELÍNEK, J., GRÍVNÁ, T. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. 256 s., ISBN 978-80-87576-39-7.

KAISER, G. *Kriminologie: úvod do základů*. Praha: C.H. Beck, 1994. Beckovy právnické učebnice. 267 s., ISBN 80-7179-002-8.

KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. 664 s., ISBN 80-7179-813-4.

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. 528 s., ISBN 978-80-7357-377-5.

PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. V Praze: Triton, 2005. 176 s., ISBN 80-7254-593-0.

RIEMANN, F. *Základní formy strachu: typy lidské osobnosti, jejich vznik, charakteristiky a formy vztahů*. Praha: Portál, 1999. 200 s., ISBN 80-7178-313-7.

STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009. 91 s., ISBN 978-80-7418-020-0.

SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice. 290 s., ISBN 978-80-7380-389-6.

SVATOŠ, R. Právní úprava obětí trestných činů. In: Zborník medzinárodného odborného seminára konaného 10. a 11. decembra 2013 v Bratislave „*Terciárna prevencia kriminality v širšom sociálnom kontexte*“, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2014. 112 s., ISBN 978-80-8054-593-2.

ŠMOLKA, P., MACH, J. *Manželská a rodinná trápení*. Praha: Portál, 2008. 192 s., ISBN 978-80-7367-448-9.

TURAYOVÁ, Y. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminológie*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1999. Učebné texty Právnickej fakulty Univerzity Komenského. 143 s., ISBN 80-7160-128-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. 872 s., ISBN 978-80-7367-414-4.

VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 159 s., ISBN 978-80-86131-76-4.

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada, 2005. 264 s., ISBN 80-247-0929-5.

WEISS, P. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*. Praha: Grada, 2000, 212 s., ISBN 80-7169-795-8.

VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: profem, 2004. 244 s., ISBN 80-239-2106-1.

VYMĚTAL, J. *Obecná psychoterapie*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2004. 340 s., ISBN 80-247-0723-3.

ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. 148 s., ISBN 80-86795-05-5.

Elektronické zdroje

ACORUS. Služby - *Acorus* [online]. © Web4ce, s.r.o. 2011 [cit. 2019-03-10] Dostupné z WWW: <<http://www.acorus.cz/cz/sluzby.html>>.

ROSA. Rosa nezisková organizace Rosa spolek – stop násilí na ženách [online]. © 2014 ROSA | webdesign everything 2 human [cit. 2019-04-03] Dostupné z WWW: <<http://rosa-os.cz/>>.

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Bílý kruh bezpečí – poslání a činnost [online]. © Bílý kruh bezpečí, z.s., Networm Studio [cit. 2019-04-03] Dostupné z WWW: <<https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>>.

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA. Projekt Magdala – arcidiecézní charita Praha [online]. © VIZUS | webmaster 2019 [cit. 2019-04-03] Dostupné z WWW: <<https://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>>.

PROFEM. proFem – kdo jsme [online]. © proFem RedGreenBlue | Fenomen 2019 [cit. 2019-04.03] Dostupné z WWW: <<https://www.profem.cz/cs/o-nas/kdo-jsme>>.

Legislativní dokumenty

ČESKO. Zákon č. 273/ 2008 Sb. o Policii ČR. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91.

Seznam zkratek

TČ – trestný čin

TŘ – trestní řád

PO – právnická osoba

FO – fyzická osoba

PTSP – posttraumatická stresová porucha

ZPČR – Zákon o Policii ČR

OČTŘ – orgán činný v trestním řízení

ZOTČ – Zákon o obětech trestných činů

TŘ – trestní řád

Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1 Máte vlastní zkušenosti s trestným činem domácího násilí, sexuálního zneužití nebo stalkingem?

Graf č. 2 Víte, že existuje možnost pomoci obětem domácího násilí, sexuálního zneužití a stalkingu?

Graf č. 3 Je podle Vás informovanost veřejnosti o možné pomoci obětem trestných činů dostatečná?

Graf č. 4 Pokud máte pocit, že jste nedostatečně informován/a, jakému zdroji informací byste dal/a přednost?

Graf č. 5 Pokud byste se stal/a obětí zmíněných trestných činů, komu byste se svěřil/a?

Přílohy

Vážená paní/pane,

jsem studentkou Vysoké školy evropských a regionálních studií. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma „Pomoc obětem trestného činu“. Výsledky budou použity k výzkumu, který souvisí se zadaným tématem. Dotazník je zcela anonymní. Děkuji za Vaši ochotu a Váš čas!

S pozdravem Hedvika Peterková

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?
Vyberte jednu odpověď.

muž
žena

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?
Vyberte jednu odpověď.

18 - 24
25 - 35
36 - 50
nad 50

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
Vyberte jednu odpověď.

základní
střední (vyučení)
úplné střední (s maturitou)
vysokoškolské

Otázka č. 4: Setkal/a jste se někdy s pojmem domácí násilí, sexuální zneužití nebo stalking?
Vyberte jednu odpověď.

ano
ne

Otázka č. 5: Máte vlastní zkušenosti s trestným činem domácího násilí, sexuálního zneužití nebo stalkingem?
Vyberte jednu odpověď.

Ano, tento problém se dotkl mé vlastní osoby.
Ano, tento problém se dotkl někoho z mého blízkého okolí.
Ne, nemám s tímto problémem žádné zkušenosti.
Jiné (napište jaké)

Otázka č. 6 Jaké je podle Vašeho laického odhadu procento neohlášených trestných činů domácího násilí, sexuálního zneužití atd.? (vypište)

Otázka č. 7: Víte, že existuje možnost pomoci obětem domácího násilí, sexuálního zneužití a stalkingu?

Vyberte jednu odpověď.

ano

ne

Otázka č. 8: Jste o možnostech pomoci obětem trestných činů informováni ve škole nebo v zaměstnání (formou školení, seminářů atp.)?

Vyberte jednu odpověď.

ano

ne

Otázka č. 9: Je podle Vás informovanost veřejnosti o možné pomoci obětem trestných činů dostatečná?

Vyberte jednu odpověď.

ano

ne

nevím

Otázka č. 10: Pokud máte pocit, že jste nedostatečně informován/a, jakému zdroji informací byste dal/a přednost?

Vyberte jednu nebo více odpovědí.

internet

televizní pořady

odborné přednášky

rádio

články v tisku

jinému (vypište jakému)

Otázka č. 11: Co byste navrhl/a, aby se v naší společnosti změnilo (bylo přijato nějaké opatření), aby se snížil počet neohlášených trestných činů (např. domácí násilí, sex. zneužívání...)? (vypište)

Otázka č. 12: Pokud jste se stal/a obětí uvedených trestných činů, oznámil jste to nějakému subjektu?

Vyberte jednu odpověď.

Ano.

Nestal/a jsem se obětí.

Pokud ano, napište kterému.

Otázka č. 13: Pokud byste se stal/a obětí zmíněných trestných činů, komu byste se svěřil/a? Vyberte jednu nebo více odpovědí.

rodině
kamarádovi/kamarádce
policii
v krizovém centru (Bílý kruh bezpečí apod.)
nikomu
jiné (napište komu)